

Universitätsbibliothek Wuppertal

Plvtarchi Chaeronensis Moralia, Qvae Vsvrpantvr

Svnt Avtem Omnis elegantis doctrinæ Penvs : Id est, varij libri: morales, historici, physici, mathematici, denique ad politioem litteraturam pertinentes & humanitatem : omnes de Graeca in Latinam linguam transscripti summo labore, cura, ac fide

Plutarchus

Francoforti ad Mœn, M.D.LXXXII

Liber de scie dictis regum ac imperatorum qui Apophthegmata dicitur

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-289](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-289)

PLVTARCHI LIBER, DE SCI-
tè dictis regum ac imperatorum, qui
Apophtegmata dicitur.

Rtoxerxes Persarum rex, Traiane Cæsar Impe-
rator maxime, existimans non minus regiam
maiestatem decere & humanitatem parua be-
nignè alacriterq; accipere, quàm magna largi-
ri, cum sibi iter facienti operarius quidam ac plebeius ho-
mo vtraq; manu hausam è profuente aquam (quia nihil
habebat aliud) obrulisset, hilari vultu accepit, munus non
vsu rei oblatæ, sed studio dantis metiens. Et Lycurgus mi-
nimi sumptus sacrificia Spartæ constituit, vt Deos immor-
tales honorandi semper in promptu esset copia. Eo consilio
ipse quoq; tenue tibi munus, ac strenam, & primitias phi-
losophiæ communes cum offeram, autoris iuxta studium,
& commentarii vtilitatem vt probes rogo: conduced enim
ad perspicienda ingenia institutaq; animi principum viro-
rum, quæ magis in dictis eorum quàm actionibus elucet.
Sanè aliud à nobis elaboratum opus continet illustrissimo-
rum inter Græcos ac Romanos ducum, legislatorum, atq;
imperatorum vitas. Verùm enim uerò pleræq; actiones ad-
mixtam habent fortunam: quæ verò inter agendum, inter-
que animi affectiones & euenta proferuntur voces atque
pronunciata, purè tanquam in speculis contemplandum
vniuscuiusq; animi sensum proponūt. Ac Sciramnes etiam
Persa admirantibus quòd cum sermone vteretur prudētī,
actiones tamen ipsius successu destituerētur, dixit: Se in sua
potestate orationem habere suam, in actiones suas fortunæ
ac regi ius esse. Cæterum in eo quod dixi opere dicta vnà cū
factis cōmemorata, auditorem studio cognoscēdi captum,
sed eundem ocio fruentē expectant. hic ipsos pro se colle-
ctos sermones tanquam vitarum iudicia & semina legendi
tēpus arbitror tibi non fore molestum: cum breui eius spacio
possis multos homines memorabiles considerare.

Persæ adunco naso præditos amant, pulcerrimosq; eos
iudicant: quòd tali forma fuit CYRVS, quo neminem re-
gum ij maiores fecerunt. Is dixit, qui sibi ipsis nollent, eos
cogi aliis commoda parare. Item: magistratu dignum non
esse quenquam, qui nō sit melior subditis. Cum Persæ vel-
lent

*Dictorum
& factorū
discrimen.*

lent pro sua regione, montosa ea & aspera, aliam planam & mollem occupare, prohibuit: quòd diceret & stirpium semina, & hominum mores locis adsimilari. *Locus mores imitat.*

DARIUS Xerxis pater laudans seipsum, dicebat se in proeliis & periculis esse solito prudentiorem. Cum tributa imponeret subditis, proceres prouinciarum euocatos interrogabat an ea essent grauias. Cumque responderent esse mediocria, dimidium eius quod proposuerat singulos pendere iubebat. Aperto grandi malo punico, interrogatus, cuius rei tantam sibi optaret multitudinem, quanta esset granorum eius mali, respòdit: Zopyrorum. erat autem Zopyrus amicus regis, & vir bonus. Is Zopyrus cum seipsum naso & auribus amputatis fœdasset, deceptisq; hac fraude Babylonii, rebus ab iis præfectus urbem Dario prodidisset: sæpenumero Darius dixit, Malle se integrum habere Zopyrum, quàm c. Babylonibus potiri. *Liberals-ter.*

SEMIRAMIS cum ipsa sibi sepulcrum condidisset, inscripsit hæc: Si quis rex pecunia indigerit, is recluso hoc monumento, sumat quantum volet. Darius aperto eo, nullam inuenit pecuniam, sed in aliam incidit inscriptionem, cuius hic erat sensus: Nisi malus fuisses homo, & pecunia infatiabilis, nunquam sanè loculos mortuorum inuasisses. *Semiramis.*

Arimenes cum fratre suo XERXE Darii F. de regno contendens, è Bactriana descendebat. Ei Xerxes dona misit, ministris mandans, vt significarent his eum à fratre in præsentia affici, qui si regnum obtineret, primam ei apud se statuerit dignitatem, summamque potentiam deferre. Xerxe rege renunciato, statim coram eo Arimenes genua flexit. Xerxes autem eum à se fecit secundum. Idem Xerxes iratus Babylonii ob defectionem, cum eos in potestatem suam redegisset, interdixit armorum gestationem, iussitque fidibus & fistulis canere, lenocinium & cauponam exercere, ac tunicas gestare sinuosas. Ficus Articas negauit se comesturum venum allatas: sed tum, cum potitus fuerit terra eas producente. Cum in exercitu deprehendisset Græcos exploratores, iussit exercitum tutò perspicere, illæcosq; dimisit. *Mollicies.*

ARTOXERXES Xerxis F. Longimanus cognomento, quòd alteram manum haberet longiorem, dicebat Magis regium

gium esse addere, quàm detrudere. Hic primus in venatione fociorum iussit eum qui vellet ac posset, primum conijcere telū. Idem primus instituit, vt cum principes viri supplicio afficerentur, non corpora sed vestes quibus se exuissent flagellarentur, & non crines capitis euellerentur, sed *Supplicia.* tiara deponeretur. Satibarzani cubiculario iniustum aliquid à se petenti, cum intelligeret hoc fieri impetrandum trigestes c. 10. Dareicorū gratia, eam pecuniam à quaestore iussu suo allatam tradidit, inquiring, Accipe Satibarzana. hoc enim largitus, nihilo pauperior fuero: isthuc vero si fecissem, essem iniustior.

Magnificè. CYRVS minor cum Lacedæmonios ad societatem belli hortaretur, dicebat se fratre esse cordatiorem, plus que meri illo bibere posse ac melius ferrè: illum in venatione difficulter in equo, terrore oblato ne in folio quidem manere. *15* Hortabatur vt sibi viros auxilio mitterent, promittens se peditibus equos, equitibus currus, iis qui villas possiderent pagos, qui pagos his vrbes daturum, & argentum atq; aurum non numero sed pondere largiturum.

Humanè. Huius frater ARTOXERXES, Moemon (id est Memor) *20* cognomine, non tantum cōpellantibus liberalissimè vacabat, sed & vxorem suam iubebat pilenti aulca dimouere, vt posset ab iis qui vellent compelli in via. Cum ei pauper quidam pomum eximie magnitudinis obtulisset, hilare accepto eo: Per Solem, inquit, videtur hic mihi cōmissam *25* sibi vrbe de parua magnam redacturus. Cum impedimenta eius quadam in fuga essent direpta, ficus comedens aridas & hordeaceum panem, *Quantæ,* ait, voluptatis imperitus fui.

Regū colloquia. PARYSATIS Cyri & Artaxerxis mater, eum qui liberè *30* cum rege colloqui vellet, byssinis iubebat vti verbis.

Aulici. ORONTES regis Artaxerxis gener ignominia à rege irato affectus ac damnatus dixit: Quemadmodū digiti rationes supputantium modò c. c. 100. modò vnitatem *35* præsentant: ita regum amicos aliquando summo, mox infimo haberi loco.

MEMNON, qui Darii exercitum aduersus Alexandrum duxit, militem quendam mercenarium suum, qui multis & impuris conuiciis Alexandrū, profcindebat, lancea feriens:

Ego,

Ego, inquit, te alo non vt maledicas Alexandro, sed vt contra eum pugnes. *In maledicium.*

Egyptiorum reges legem suam quandam seruant, qua iuramento obstringunt iudices, vt rege ipso iniustam flagrantem sententiam, ei morem non gerant. *In iustitia.*

POLYTHES Thraciæ rex, cum bello Troiano ad ipsum simul & à Troianis & à Græcis venissent legati: Paridi suasit, vt Græcis Helenam redderet, se ei daturum duas formosas feminas pollicens. *Liberale consilium.*

10 TERES Sitacæ pater dicebat, se cum in ocio esset & à militia vacaret, nihilo meliorem suis equisonibus sibi videri. *In costum.*

COTYS eum, qui panthera ipsum donauerat, leone remuneratus est. Hic cum natura iracundus, acerbè que in ministrorum delicta animaduertens, cum hospes quidam sicilia ei vasa attulisset tenuia & fragilia admodum, alioquin eleganter ac subtiliter sculpturis cælaturisque adornata: hunc quidem donis affecit, sed vasa ista omnia cõfregit, quòd vereri se diceret, ne ministros, ea si confringerent, sæuius puniret. *Ira declinatio.*

15 IDATHYRSVS Scytharum rex, cum expeditionem aduersus ipsum Darius fecisset, Ionum regulis suasit vt ponte quo Ister instratus erat soluentes iugum Darii excuterent, cumq; ob fidem Dario datam id recufarent, proba & ignaua eos vocauit mancipia.

25 ATEAS Philippo sic scripsit, Tu Macedonibus imperas, hominibus bellandi peritis. Ego Scythis, qui etiam aduersus famem sitimque pugnare norunt. Equum porrò strigili purgans, legatos Philippi interrogauit, an hoc quoque rex ipsorum faceret. Ameiniam tibicinem præstantissimū cum cepisset, canere iussit. mirantibusq; reliquis, iurauit se maiore cum voluptate audire hinnitum equi.

30 SCILVRVS moriturus, cum xxx. filios post se esset relicturus, fasciculū hastilium singulis porrexit, ac cõfringere iussit. cum nullus id præstare posset, ipse singulatim fascinum post alterum eximens fregit. docens eos, iunctos quidem inter se, vires habituros ac perduratos: sin verò disiungerentur & discordias agitent, infirmos fore. *Cõcordia.*

35 GELO tyrannus Carthaginensibus ad Himeram debellatis, pacem componens cum victis, coegit eos inter conditiones *Pisè.*

tiones pacis hanc quoq; adscribere, Ipsos in posterum liberos Saturno nunquam immolatueros. Sæpenuerò ad culturam agrorum tanquam in militiam Syracusanos hic e-duxit, vt & regio cultu melior redderetur, neque ipsi ocio corrumperentur. Cum pecuniam ipso poscente ciues tumultuarentur, mutuum se petere dixit, bello que confecto reddidit. Cùm in conuiuio lyra circumferretur, eamq; conuiuæ ordine componerent atque canerent, ipse equum iussit adduci, & in eum facile atq; expeditè insiluit.

Ocium.

*Libertas
discendi.*

Arcana.

Caste.

Homerus.

Pudice.

*Omnis cor
rectio.*

*Cupiditas
imperij.*

*Diurnitas
eius.*

*Liberali-
tas.*

HERO, qui in tyrannide Geloni successit, neminem dixit sibi intemptiuum esse qui liberè aduersum se loqueretur. Qui arcanum enunciarent, eos facere iniuriam dicebat iis quoque, quibus id patefacerent. quòd non modò eos qui efferunt, sed hos quoque odimus qui inaudiunt quæ nolumus Exprobrauerat ei quidam oris fœtorem. itaque vxorem suam culpauit, quòd nunquam id sibi indicasset. illa verò ita se excusauit, quòd diceret, Se putasse omnes viros hoc modo olere. Xenophani Colophonio ægrè se duos seruos alere querenti, Atqui Homerus, inquit, quem tu traducis, mortuus etiam amplius CCCIO. alit. Epicharmum poetam multauit, quòd is indecorum quippiam vxore præsentè dixisset.

DIONYSIUS senior cùm oratores publici sorte legerentur, ipsique litera M obtigisset, dicenti Morologus tuis (id est, stultas orationes habebis) respondit. Imo monarcha siue tyrannus ero. habitaq; oratione statim est à Syracusanis imperator creatus. Initio statim tyrannidis cùm oppugnaretur à ciuibus coitione facta, amicique hortarentur vt dimitteret imperium potius quàm captus necaretur: cernens bouem à coquo iugulari ac celeriter corruere, Nonne, inquit, indignum est nos metu mortis tam breuis tantum deserere imperium? Filium, quem successorem tyrannidis erat habiturus, vbi deprehēdit viri liberi vitiaffe vxorē, iratus interrogauit, Ecquid talis facinoris ipsi esset confcius cùmq; ei responderet adolescens, Tu non habuisti tyrannū patrē: neq; tu, inquit, filiū habebis tyrannū, si sic pergas. Rursus cum in eius cōclauē intrasset, poculorumq; aureorū & argenteorū multitudinē ibi offendisset, exclamauit: Nō est in te tyrannidis capax ingeniū, qui tot à me acceptis poculis nullo eorum ad parandū tibi amicum vsus es.

Pecuniam

Pecuniam cum exigeret à Syracusanis, videretque eos lamentari, ac deprecari, & inopiam prætere, nouam instituit exactionem, idque bis terve fecit. cum autem denuò imperans tributum, ridere eos audiuit, & in foro ambulantes salsè dicta in ipsum iacere, finem fieri iussit, dicens: Nunc nihil ipsis est reliquum pecuniæ, quando nos contemnunt. Matre, cuius præterierat iam ad nubendum ætas marito se dari postulante: Ego, inquit, ciuitatis legibus vim facere possum, naturæ legibus nequeo. Cum maleficia reliqua acerbè vindicaret, vestium furibus solis pepercit, vt Syracusani cogentur aliquando finem conuiuandi & sese iuicem inebriandi facere. Hospes quidam seorsim dicebat indicaturū se ipsi rationē ac docturum quomodo insidiantes sibi prenosceret. iussusque dicere, Da, aiebat, mihi talentum, vt videaris percepisse indicia insidiantum. dedit ei hoc Dionysius, simulans ea se cognouisse, miratusque est hominis astum. Interrogatus à quodā, ociosus sine esset: Istuc verò, inquit, absit vt vnquam mihi contingat. Inaudiuerat duos adolescentes de ipso & tyrannide multa contumeliosè locutos esse inter pocula. vt vtrumque ad cenam vocauit quorum cum alterum videret in viro multa ineptire atque effutire, alterum rarò & cautè bibere: hunc vt maleuolum & instituto animi hostem interfecit: illum vt natura futilem & per temulentiam conuiciatum dimisit. Reprehendentibus quibusdam quod ornaret & eucheret malum ciuibusque inuisum hominem: Etenim (inquit) volo esse aliquem, qui me magis exosus sit. Corinthiorum legati munera que iis offerebat, recusauerunt legis respectu, quæ dona à principe sumere prohibebat. eos indignam rem dixit facere, qui quod vnum bonum est tyranni di, aboleant, doceantque beneficia etiam tyrannorum esse formidanda. Audiuerat quendam ciuium habere aurū domi defossum: id sibi eum adferre iussit. cumque is paululum suffuratus in aliam migrasset vrbe, fundumque ibi emisisset, reuocatum iussit vt liquum omne aurum ad se recipere, neque porrò rem vtilem inutilem facere.

DIONYSIVS Junior alere se aiebat multos sophistas, nò quòd eos magni faceret, sed quòd propter eos vellet in admiratione esse Polyxeno dialectico dicenti, ego te redargui, respondit: nimirum verbis. ego autem te ipsa te conuin-

Astute.

Ingenue.

Callide.

Callide.

Vinum.

Tyrannorum dona.

Pecunia.

Mercenarij philosophi.

Philosophia.

co: ruis enim rebus dimissis, me & mea sectaris. Exutus tyrannide, ei quidem, qui quid utilitatis Plato & philosophia contulissent interrogabat, respondit: vt tantam mutationem æquo possem animo ferre. Quærenti autè, qui factum sit, vt pater ipsius pauper & plebeus imperium in Syracusanos obtinuerit, ipse tyrannus & tyranni filius eã amiserit: pater (inquit) meus ad res gerendas se contulit cùm popularis reip. status esset in odio, ego, cùm tyrannidi inuideretur. Alteri hoc ipsum sciscitanti respondit, paternæ se non fortunæ, sed tyrannidis relictum hæredem.

Hæreditas. Virtus.

AGATHOCLES filius fuit figuli. Is rex & dominus factus Siciliæ, fictilia pocula interferebat aureis, eaque demonstrans adolescentibus dicere, Industria se & fortitudine hoc consecutum vt aurea nunc faceret qui lutea finxisset antea. In oppugnatione vrbs cuiusdam nonnulli de muris eum conuiciis impetiuerunt, Figule, dicentes, vnde militibus persolues stipendia? placidus ipse, & subridens, Hanc, inquit, si cepero. expugnataq; vt vrbe cum venderet captiuos: posthac, inquit, si mihi maledicetis, cum dominis vestris expostulabo. Accusabant Ithacenses ipsius nautas, quod ad insulam appellentes nonnihil pecoris abstulissent. atqui, inquit Agathocles, cùm ad nos venisset rex vester, non ouibus tantùm ablatis, sed ex cæcato in super pastore abiit.

*Salse.**Vita in metu misera.*

DIO, qui Dionysium tyrannide eiecit, audiens à Callippo sibi insidias parari, cui omnium amicorum hospitemq; maximè fidebat, inquirere noluit, quodd diceret moriendum potiùs esse quàm viuendum, vbi nõ ab hostibus modo, sed etiam ab amicis sibi esset cauendum.

*Euripidis laus.**In garrulum.**Salse.*

ARCHELAUS in conuiuio quodam poculum aureum petente, familiari quidem, sed improbo, Euripidi id iussit puerum dare. tu quidem dignus es qui flagites, inquit: Euripides autem etiam tacens id accipere meretur. A garulo tonsore interrogatus quomodo tóderi vellet, Tacente, inquit, te. Cùm Euripides formosum Agathonẽ in conuiuio amplecteretur atq; oscularetur iã pubescentẽ: ad amicos dixit, Nolite mirari. pulcrorũ enim etiã post autumnduratur pulcritudo. Timotheo citharæodus minus sua expectatione donum ab eo acceperat, & haud obscure incusabat, & aliquãdo cãtans incisum istud, Tu terrigenũ argentum

tum laudas, in Archelaum torqueret: subiecit Archelaus: Tu verò id postulas. Aqua à quodam perfusus, amicis aduersus hominem instigantibus: atqui, inquit, nò me is perdidit, sed eum quem me putauit esse. *Humane.*

5 PHILIPPVM Alexandri patrè Theophrastus tradit non maiestate modò regni alijs regibus præstitisse, sed fortuna etiam, moribusque & moderazione. Is Philippus Atheniensium laudabat fortunas, qui quotannis decè imperatorum deligendorum copiam haberent: se dicebat intra multos 10 annos vnum modò ducem reperisse Parmenionem. Cùm vna die multis de prosperis euentis nuncij ei adferrentur, *Nemesis.* O fortuna, exclamauit, pro tot tantisque bonis paruum aliquod mihi retribuere malum. Postquam Græcos deuicit, non desuerunt qui ei suaderent vt urbibus præsidia imponeret.

15 respòdit autem, malle se diu benignum, quàm exiguo tempore dominum perhiberi. Maledicum iubentibus amicis eijcere: non, inquit, faciam, ne circumiens apud plures nobis obloquatur. Deferebat Smicythus Nicanorem, vt qui semper Philippo verbis detraheret: putabantque amici ac- *Humani- ter. Maledici vt tractã- di.*

20 censendum esse hominem, & supplicio afficiendum. tum Philippus: profectò ait, Nicanor non est deterrimus Macedonum, considerandumque est ne penes nos aliqua sit culpa. cognitoque Nicanorem graui premi inopia neglectum à se, dono aliquo iussit affici. rursus ipse Smicytho nar-

25 rante, miris regem laudibus à Nicanore passim ferri, Videtis, inquit, in nostra esse potestate vel bene vel malè audire. Atheniensium oratoribus gratiam aiebat se habere, quòd crebris conuicijs meliorem se redderent. nam conari se cùm verbis tum factis suis eos mendacij conuincere. In pugna 30 ad Chæroneam Athenienses quotquot erant capti, gratis dimisit. qui cùm præterea vestimenta & stragula repositarent, Macedonibusque crimina intentarent, ridens Philip- *In ingra- tos.* pus, Nonne, inquit, videntur vobis putare Athenienses, talorum lusu se esse à nobis victos? Clauicula in bello fracta,

35 cùm medicus cuius opera in ea sananda utebatur, quotidie aliquid posceret, Accipe, ait, quantum lubet: habes enim *Salse.* clauiculam. Duo erant fratres, Vterque & Alteruter. de quibus hunc cùm videret prudentem & rebus agentis aptum, illum fatuum ac stolidum, Alteruter, inquit, Vterque est, Vterque autem, neuter. Consulentes vt acerbè Athenienses *Scitè.*

tractaret, absurdè sentire dixit, qui tot tantaq; gloriae causa
Gloria sua agentem ac tolerantem iuberent gloriae theatrum euertere. Iudex inter duos malos constitutus, alteri ut è Macedo-
dum. nia abiret, alteri ut eum persequeretur imperavit. Opportu-
In malos. no loco castra positurus, cum audiret ibi non esse pro iu- 5
Vita. ventis alimentis: Qualis tandem, inquit, est vita nostra, qui
 etiam ad asinorù commoda eam cogimur dispensare? Cas-
 tellù quodpiam munitum occupare statuerat: ibi explorato-
 ribus referentibus planè expugnari non posse: estne, ait,
 adè inaccessum, ut è aurù portans asinus non possit per- 10
Pecunia. venire? Lasthenes Olynthius & socij indignabantur, con-
 querebanturq;, quòd nonnulli de Philippi comitatu prodito-
Libera Vo- res ipsos appellarent. ad hæc Philippus, Rudes & agrestes
ces. homines esse Macedones, ac solere ligonè ligonis nomine
Comitas. afficere. Filium hortabatur, ut in colloquio cum Macedo- 15
 nibus gratiam captaret, comitateque sibi, dum alius regna-
 ret, multorum animis conciliandis potentiam pararet. Ei-
Callidè dem consuluit, ut de ijs qui in ciuitatibus largire possent &
 bonos & malos sibi amicos faceret, illisq; vteretur, his abu- 20
 teretur. Philoni Thebano, cuius hospitio vsus erat atq; be-
Liberali- neficia expertus cum obses Thebis ageret, nullum munus
ter. suum admittenti: Noli, inquit, opinionem in uicij adimere
 mihi, dum benefaciendo & demerendo te reddar inferior.
 Multos bello captos aliquando sub hasta vendebar, inde-
 center sedens tunica reducta. inter mancipia tuum quidam 25
 exclamauit, Parce mihi Philippe, ius enim amicitiae tibi pa-
 ternum est mecum: quaerentiq; Philippo occasionem &
 modum huius amicitiae, explicaturum se dixit, si propius
Gratus a- admitteretur. adductusque aliquantulum ut demitteret lan-
nimus. nam mouit: nunc enim ipsum turpiter sedere. dimittite 30
 huc, ait Philippus. verè enim, id quod ignorabam, bene mi-
 hi vult, & amicus est. Iter faciens, ab hospite quodam inui-
 tatus ad cœnam multos secum adduxerat: quem vbi pertur-
Callidè. bari vidit, quòd non satis esset apparati, misit ad singulos 35
 qui placenta locum relinquere eos iuberent. ijsque obtem-
 perantibus, & ob placenta expectatione parcius edentibus,
 cœna omnibus suffecit. Mortuo Hipparcho Euboense, do-
 lorem quem morte eius ceperat non obscure tulit. cumque
 illum quidam diceret tempestiuè vita defunctum: Sibi qui-
Grati. dem, inquit, mihi verò præmaturè, cuius obitu præuentus
 sum,

- sum, ne dignam ei sua amicitia referrem gratiam. Inculari se ab Alexandro audiens, quod filios ex pluribus susciperet mulieribus, ita eum refellit: Quin tu multos nactus de re- *Magnan-*
 gno tecum certaturos, virtuti operam da, vt eo non propter *ister.*
 5 me, sed propter te potiaris? Iussitq; eum Aristoreli animum aduertere & philosophari, ne, inquiens, multa talia facias, *Philoso-*
 ob quæ ego cõmissa pœnitũdine moueor. Antipatri quen- *phia.*
 dam amicum in iudicium collegium cooptauerat. sentiens autem eum barbam caputq; tingere, remouit, quòd diceret *Seuerò.*
 10 fidelem in negocijs tractandis eum se non censere, qui mala fide crines tractaret. Iudicio præerat Machætæ cuiusdam, dormitansq; nõ obseruabat quibus ille iuribus se tueretur, ideoq; damnabat: tum exclamante Machætæ se prouocare, iratus, Ad quẽ, inquit, prouocas? ad te ipsum, ait ille, ò rex,
 15 siquidem vigilans & attentus audias. Ibi excitatus Philippus eũ ad se rectius rediisset, sentiretq; iniuriam Machætæ fieri, non rescidit quidem sententiam, sed multam reo imperatam de suo persoluit. Rogatus ab Harpalo, vt pro quo- *Iussè.*
 20 multã dependeret, eumq; causæ cognitioni subtraheret, ob quã videbatur reus sermonibus hominum vapulaturus: Præstat eum, respondit, quam nos malè audire. Indignè fe- *Prudẽter.*
 rentibus amicis, quod ipsum Peloponnesij, de quibus erat bene meritus, Olympiaca festiuitate exhibilarent: quid et- *Magnani-*
 25 go, inquit, facient si maleficium à nobis accipiant? Cum in expeditione quadã diutius dormiuisset, à somno exsurgens, Tuto se dormiuisse dixit, vigilante interim Antipatro. Rur- *Antipa-*
 sum dormiente interdũ ipso, Græcisq; qui ad fores eadue- *ter.*
 nerat indignantibus & culpantibus, Parmenio dixit: nolite 30 mirari quod nunc dormit Philippus: vigilabat enim idem vobis dormientibus. Fidicinem quendam in cœna volebat corrigere, ac de pulsandis neruis differere. ille autem, absit verò à te, rex, ista calamitas, vt me melius isthæc tu noris. Quo tempore cum Olympiade & filio dissidebat, venit ad *Liberè.*
 35 eum Demaratus Corinthius. Is à rege interrogatus quã bene inter se conueniret Græcis: nimirũ, respondit, de Græco- *Alicena*
 rum concordia tibi est inquirendum, intimis tuis hoc mo- *curans.*
 do tecum cõsistentibus. his ille verbis ad rem rectius perpendendam excitatus, posita ira in gratiam cum suis redijt. Anus quædã inops sæpenumero petiuerat vt causam suam
 disce-

*Regis of-
ficium.*

disceptaret, ac inturbabat frequenter. respondente Phil-
ippo, non vacare sibi, subiecit: noli ergo regnare. quod ille
dictum admiratus, non illam modò, sed & alios statim au-
diuit.

*Gloria seu
dium.*

*Regis a-
nimus.*

ALEXANDER puer etiamnum, Philippo multas præ-
clare gerente res, non est gauisus, sed pueris qui vna edu-
cabantur dixit, Pater mihi nihil faciet reliquum, cumque
responderent patrè ipsi ista parare, Et quorsum, inquit, pro-
derunt, si possideam multa, agam nihil? Quia agilis erat &
celer pedibus, hortabatur eum pater vt ludis Olympijs sta-
dium curreret. facturum se respondit, si cum regibus cer-
tandum cursu foret. Adductam ad se iam nocte facta puel-
lâ quæ vnâ cubaret, interrogauit cur tam serò veniret. quæ
cum respondisset præstolatam se dum maritus somno se da-
ret: acerbè increpauit famulos, quòd parum abfuisse, quin is

Castè.

ipforum culpa adulter fieret. Dijs adolenti liberaliùs, ac sæ-
pe thus corripienti adstans Leonidas pædagogus, Sic, in-
quit, largiter tibi, fili, adolendum erit, vbi thuriferam re-
gionem in tuam redegeris potestatem. Alexander ea poti-
tus, per litteras eum sic compellauit: Talenta aliquot thu-
ris & cassæ tibi mitto, vt me thuriferæ etiam regionis domi-
num factum sciens, sordidus erga deos esse desinas. Proelium
ad Granicum commissurus, Macedones hortatus est, vt lar-
giter cœnarent, omniaque in medium conferrent: quippe
cras hostium opibus cœnam instructuri. Amicorum quo-
dam Perillo dotem filiabus petenti, L. talenta obtulit. cum-
que is sufficere x diceret, Tibi, inquit, accipere tantum satis
est, mihi dare non item. Dispensatorem iusserat Anaxarcho
philosopho dare quantum posceret, cumq; is eum c. talen-
ta petere diceret: Rectè, inquit, facit, qui intelligit se habe-
re amicum, qui tantum dare & possit & velit. Mileri conspi-
catus multas statuas athletarum qui Olympia & Pythia vi-
cissent, Vbi, inquit, ista tum erant corpora, cum barbari vr-
bem vestram oppugnarent? Regina Cariæ Ada cibos & bel-
laria curiosissimo apparatus à cupediarijs & coquis artificio

Magnificè.

subinde ad ipsum studio quodam ostentandi mittente: Me-
liores sibi esse dixit coquos, iter nocturnum quo prandium,
& parcitatem prandij qua cœnam sibi suauem redderet. Om-
nibus ad pugnam paratis, cum interrogarent duces ec-
quid præterea mādaret: Nihil, inquit, quam vt menta Ma-
cedonum

*Fragali-
ter.*

Barba.

cedonum radantur. cumque miraretur Parmenio, An, ait, ignoras in pugna nullibi facilius virum quam barba apprehendi? Cum Darius cccc. talenta offerret, Asiaque fructus aequali portione secum percipiendos, ac Parmenio dixisset accepturum se conditionem si Alexandri loco esset: & ego me hercle, subiecit, si Parmenio essem. Dario autem respondit, neque terram duos soles, neque Asiam duos reges sustinere. Dimicaturum iam ad Arbela de summa rerum, cum quidem hostis in aciem cccc. virorum edu-

Magnificè.
1000000.

10 xisset, accesserunt amici de militibus conquerentes, quod ij in tentorijs colloquia agitarent, componerentque inter se totam se in suum lucrum versuros praedam, nihilque inde in aeternum regis illaturos: tum subridens Alexander: Bona, inquit, nunciatis. audio enim colloquia hominum non fugere sed vincere paratorum. Multi tum ad eum accesserunt milites, bono esse animo iubentes, neque multitudine hostium terri, qui ne axillarum quidem ipsorum fetorem essent substituri. Explicatis iam aciei ordinibus, militem

Apparatus & sum
præcedat.
Arcanum.

20 tilem eiecit, qui tum demum arma pararet, cum ijs esset tendendum. Epistolam quandam à matre allatam qua arcana & quaedam aduersus Antipatrum criminationes continebat, legens vna pro more inspiciente Hephæstione, non vult: sed epistola pellecta digito manus suae detracta, Hephæstionis ori sigillum imposuit. In templo Ammonis ab

Magnus
animus.

25 antistite Iouis appellatus filius, dixit, Non esse hoc mirum. Iouem enim qui natura omnium sit pater, optimos suorum filiorum nomine dignari. Iaculo crus ictus, multis concurrentibus eorum qui ipsum sapenumerò solebant Deum salutare, renidente vultu, Hoc quidem, inquit, sanguis est, vt videtis, non ille

Humor, qui superum manat de corpore diuini.

Ilia. e. 340

Laudantibus nonnullis Antipatri frugalitatem, qui austerè & sine luxu viueret: foris, inquit, Antipater albo panno

35 prætextus, intus totus est purpureus. Hyeme in magno gelu exceptus conuiuio ab amico quodam, cum is focum ignemque exiguum intulisset, aut ligna eum, aut tunc adferre iussit. Antipatridas formosam psaltriam adduxerat in conuiuium: ea visa comotus Alexander, Numnam, inquit, eam tu amas? confesso, Impure, ait, quin tu eam è conuiuio

In simula-
tozem.
Amoris
fauor A-
lexander.

educis?

educis: Pythone Euij tibicinis amasiū Cafander vi oscu-
labatur quod cū videret molestē Euium ferre Alexander,
iratus aduersus Casandrum exsiluit, vociferans: per vos et-
iam amare non licet quenquam. Cū ad mare dimitteret
Macedonum quotquot a groti aut mutilati essent, mon-
stratus ei quidam est qui rectē valens inter ægrotantes ta-
men nomen suum retulerat. Adductus in conspectum A-
lexandri & examinatus, falsus est se hoc prætextu vltim ob
amorem Telelippæ ad mare proficiscentis. quæsiuit rex,
quis huius nomine conueniendus esset: eumq; liberam ef-
se competisset, Proinde, inquit, mi Antigones, persuadea-
mus Telelippæ vt nobiscum maneat. liberam eam cogere
non est nostrum. Cum Græcos qui mercede apud hostem
militabant viuos in potestatem redegisset, Athenenses ius-
sit in compedibus adseruati, quod ara mererent alimentis
è publico suppeditantibus: itemq; Thessalos, quod agrum,
quem possiderent optimum, non colerent, Thebanos mis-
sos fecit, quod his solis diceret se neque urbem neq; agrum
reliquum fecisse. Ex Indis celeberrimum arte sagittandi, &
qui traicere sagittam per anulū diceretur, cum cepisset, 20
aus suæ speciem edere, recusantem que ira motus necari
iussit. is cū ad supplicium duceretur, dicebat ducentibus
se exercitationem multis iam diebus intermisisse, ideoque
metuisse ne aberraret. quod vbi Alexandro renunciatum
est, donis affectum hominem dimisit, admiratus eum, quod 25
mori maluisset, quam gloria sua indignus videri. Taxiles de
regibus Indorum vnus occurrens Alexandro, hortatus est
ne bellum sibi inferret, neve pugnam conferret: sed siue in-
ferior esset, acciperet, siue superior, cōferret beneficia. huic
respondit, de hoc ipso certandum, vter alterum possit bene- 30
ficijs superare. Inaudiens Aornum petram in India natura
loci inexpugnabilem esse, sed à formidoloso homine tene-
ri. hoc, ait, facit, vt locus iste iam facilis captus sit. Alius qui
saxum quod inexpugnabile putabatur tenebat, se ipsum lo-
cumq; Alexandro dedit. hunc & copijs præfecit Alexan- 35
der, & regionem ei adiecit, fatus: Sapere mihi vir hic vide-
tur, viro bono se potius credens, quam inuito loco. Capta
petra, cū amici dicerent eum factis Herculem superasse:
ego verò, inquit, actiones imperiūque meum ne vni qui-
dem dicto Herculis æqualia arbitror. Amicorum quos iam
icientis

*Mercena-
rij milites.*

*Amor glo-
ria.*

*Loci ma-
tura.*

Modeste.

fentiens talis serid lusisse, multauit. De primis & praestanti- *Ludus.*
 tissimis amicorū, maximè venerari visus est Craterum, ama-
 re Hephæstionem. quodd ab illo regem, ab hoc Alexandrum
 diligi diceret. Xenocrati philosopho L. talera dono miserat.

5 quæ cum is repudiaret, non se indigere inquit, Nullum-
 ne, ait, amicum habet Xenocrates? Mihi quidè Darij diui- *Amicus be-*
 tia vix suffecerunt in amicos impendenti. Post praelium Po- *ref. cion-*
 rus ab ipso interrogatus quomodo se vellet tractari, respon- *dum.*

10 omnia in Regiè contineri addidit. miratus itaq; Alexander *Regiè.*
 sapientiam viri & virtutem, maiore pristina ditionè ei sub-
 didit. Audiens sibi à quodam maledici, Regium est, inquit,
 malè audire cum bene facias. Moriturus iam in socios in-
 tuens, Video, inquit, magnū fore meum funebre cerramen.

15 Mortuo ipso Demades orator dixit exercitum Macedonum *Dux.*
 imperatore carentem similem videri Cyclopi excæcato.

P T O L E M A E V S Lagi F. crebrò apud amicos cenabat &
 dormiebat. quod si quando conuiuium praerberet, eorū po-
 cula, vestes stragulas, & mensas vsurpabat, ipse plura neces-

20 sarijs non possidebat: dicēs Magis regium esse ditare quam *Magnificè.*
 diuitias possidere.

A N T I G O N V S continenter pecuniam exigebat. cumq;
 diceret quidam Alexandrum non fuisse talem: Nec iniuria,
 inquit, ille enim metebat Asiam, ego stipulas colligo. Mili-
 25 tum quosdam videns thoracibus & galeis indutos ludere
 pila, delectatus est, acciuitq; eorum duces, laudandi gratia.
 hos autem potare inaudiens, munia ipsorum ad milites *Iuste.*
 transtulit. Mirantibus omnibus quod cum iam senectutem
 attigisset, benignè humaneque imperaret, hanc reddidit

30 caulam, Olim se potentiam quæsiuisse, nunc gloriam & be- *Prudèter.*
 neuolentiam captare. Philippo filio pluribus praesentibus
 interroganti quando castra moturus esset, Quid, inquit? *In curio-*
 an metuis ne solus tubam non audias? Cupiente eodem *sum.*
 adolescète diuertere apud viduam quæ tres habebat formo- *Castè.*

35 sas filias, vocato ad se ei qui hospitij designandis praerat,
 Non, inquit, filium meum ex istis angustijs expedies? Leui
 morbo cū laborasset, recepta sanitate dixit, Hunc sibi mor-
 bum nequaquā accidisse in comode: eo enim se monitum,
 ne mortalis cum sit, animo efferatur. Cùm Hermodotus in *Homo.*
 poemate cū Solis filiū appellasset, Diuersum, inquit, nouit

qui

qui matulam mihi fert. Dicente quodam, omnia honesta & iusta esse regibus, subiecit: Omnino, barbarorum quidem regibus. nobis sola honesta pro honestis, sola iusta pro iustis sunt habenda. Causam in iudicio habebat Marfyas frater, petebatque vt de ea domi cognosceretur. sed Antigonus: Si culpa, inquit, vacamus, disceptetur in foro & cunctis auscultantibus. Hyeme aliquando castra loco rerum necessariorum copia destituto posuerat necessitate iubente. ibi cum milites, nescientes in propinquo esse, maledicerent ipsi, tentorium baculo dimouens, Infortunium, ait, habebitis, nisi longius hinc digressi me conuicijs proscindetis. Aristodemo vni de amicis, sed qui coqui filius esse credebatur, consulenti vt sumptuum minus faceret, munificetiamque contraheret: Tui, inquit, Aristodeme sermone cinctum culinarium redolent. Atheniensibus seruum ipsius honoris gratia ciuitate donantibus: Nollem, aiebat, vllum Atheniensium abs me flagris caedi. Adolescente quodam Anaximenis rhetoris discipulo orationem, qua studiosè erat prameditatus, coram se recitante, volens aliquid melius cognoscere interrogauit. qui cum obmutuisset, Quid ais, inquit?

Sunt hac inscripta codicillis quos tenes?

Alium audiens oratore, qui diceret anni tempus niuiacum factum stirpidefluam fecisse regionem: Non finem facies, dixit, apud me tanquam apud plebem loquendi? Trasyllo Cynico donarium poscenti, respondit, Rege dignum non esse hoc donum. subijceni, Da ergo talentum, reulit, Capturam hanc non esse Cynico conuenientem. Demetrium filium cum nauibus multis magnisque copijs mittens ad liberandum Græcos, gloriæ lucem è Græcia tanquam specula aiebat in orbem terrarum emicaturam. Antagora poetæ congrum elixanti, catiaumque sua manu agitantia tergo additens, Putasne, dixit, Antagora Homerum Agamemnonis res gestas describentem, congrum elixasse? respondit ille: Tu verò, rex, Agamemnonem credis istas res gerentem curiosè inquisiuisse an aliquis in exercitu congrum elixeret?

Per quietem imaginatus erat Antigonus, Mithridatem auream metere segetem. hunc itaq; interficere statuit, DEMETRIOQ; filio consilium aperuit, iureiurando ad tacendum

dum obstricto Demetrius accito Mithridate, ad litus maris *Fideliter.*
 deambulavit, & stimulo qui in hastili imo est in arena in
 scripsit, Fuge Mithridates. atq; hic reintellecta in Pontum
 profugit, ibiq; regnum ad vitam usque finem tenuit. Idem De-
 metrius Rodam oppugnans, in suburbio quodam cepit tab-
 5 *Artificij*
 6 *honos.*
 7 *Patienter*
 8 *& libera-*
 9 *lissime.*
 10 gnandis urbibus Helepolin appellauerat, apud eos reliquit,
 futuram suæ magnificentia, & ipsorum fortitudinis argu-
 mentum. Defecerant Athenæ, & urbe potitus ciuibus iam
 ob cibi inopiam malè habentibus, cum statim ei data esset
 11 *Patienter*
 12 *& libera-*
 13 *lissime.*
 14 re presente, barbarismũ fecit. ibi vnus quispiam de multitu-
 dine assidente acclamauit quomodo dicendum congruè
 fuisset, tum Demetrius, Huius, inquit, correctionis gratia
 alijs vos 100. medimnis dono.

ANTIGONVS secundus, Demetrii F. cum pater captus
 20 *Piè in pa-*
 21 *trcm.*
 22 scripto mandaret, obtemperandum, aut urbibus deceden-
 dum sibi putaret, vtrũ ad Seleucum scripsit se ei toto regno
 cedere, obfidemque se pro patre, vt hic dimittatur, offerre.
 Nauali prælio cum Ptolemæi legatis congressurus, dicen-
 25 te gubernatore multo plures numero esse hostium naues:
 Me verò, inquit, ipsum præsentem quàm multis comparas? *Fortiter.*
 Cedens aliquando hostibus ingruentibus, fugere se nega- *Fuga.*
 30 *Parentum*
 31 *merit.*
 32 *Philoso-*
 33 *phs.*
 34 *Voluptas.*
 35 LY SIMACHVS in Thracia circumuentus à Dromiche
 ta, cum se exercitumq; propter sitim in potestate in hostium
 tradidisset, postquam captiuus bibit, Proh deũ fidem, in-
 quit, quàm exigua voluptatis gratia seruum me de rege fe-
 ci. Philippidem comædiarum scriptorem amicũ fami-
 liaremq; suum interrogauit, Cuius vis rerum mearum par-
 ticipem

tecipem te faciam? respondit ille, cuiuscunque volueris, ex-
Arana. ceptis arcanis.

ANTIPATER occisum ab Alexandro Parmenionem cum audiuisset, dixit: Si Parmenion insidiatus est Alexandro, cui tandem credendum erit? sin verò, qui agendum est? De Demade oratore iam ætate prouecto dicebat, eius tanquam victimæ confectæ nihil iam præter ventrem restare & linguam.

Iussè. ANTIGONVS tertius scribebat ciuitatibus, si quid contrarium legibus per epistolam mandaturus esset, ne parent, sed ipsum ignoratione lapsum censerent. Idem cum Dianæ antistitâ vidisset excellenter formosam, statim Epheso cum suis discessit, ne quid inuitus in cestum perpetraret.

Castè. ANTIOCHVS cognomento Accipiter (hoc enim Hierax significat) bellum de regno aduersus fratrem Seleucum gerebat, qui cum à Gallis victus nusquam appareret, putareturque in pugna concisus, posita Antiochus purpura pulam induit vestem. paulo pòst audita incolumitate fratris, dijs rem sacram ob latum nuncium fecit, ciuitatibusque sibi subditis vt ferta gererent imperauit. 20

Idem. EVMENES structis à Perseo insidijs perijsse putabatur. Quæ fama cum esset Pergamum perlata, Attalus eius frater sumpto diademate, ducta que ipsius vxore regnum occupit. Pòst fratrem viuere & Pergamum venire inaudiens, cum stipatoribus ei pro more obuiam iuit, hastile gerens. Eumenes cum amanter salutauit, inq; aurem in sulura uit, 25

Vxorem haud duc, nisi defunctum videris.

aliud per omnem vitam quod offensæ speciem præberet nihil neq; fecit neq; dixit, sed & moriens vxorem ei regnumq; tradidit. Vicissim Attalus nullum suorum liberorum (habebat enim complures) educauit, sed Eumenis filio adulto viuens regnum detulit. 30

PYRRHVS à filijs pusionibus interrogatus cui nam regnum vellet relinquere, Ei respondit, qui de vobis acutior habebit gladium. Interrogatus de Pythone & Capheio tibicinibus, vter eorum præstantior esset, respondit: Polysperchon imperator. Cum duobus prælijs vicisset Romanos, multosque amicorum & ducum amisisset, Si adhuc semel, inquit, Romanos vincemus, actum est de nobis. Sicilia excidens, cum inde soluisset, conuersus retrò ad amicos dixit:

dixit: qualem Romanis & Carthaginensibus palæstram relinquinus. Militibus Aquilæ cognomen ei tribuentibus: Quid ni sim aquila, inquit, vestris armis tæquam solidis alis subleuatus? Audiebat adolescentes quosdam multis inter pocula maledictis ipsum proscidisse. eos post die vniuersos ad se adduci iussit, primumque ex ijs percussus est, an de ipso talia dixissent. omnino, respondit hic, talia: pluraque his dixissemus, si plus vini nobis fuisset. *Liberè.*

ANTIOCHVS IS qui iterum in Parthos expeditionem fecit, in venatione quadam dum feras insectatur, ab amicis & famulis aberrauit, casamque hominum egenorum ignorans intrauit. cumque inter cœnandum mentionem regis intulisset, responsum est esse regem alioqui bonum, sed qui pleraque amicis prauis hominibus mandaret, ac negligeret ac præ nimio venandi studio sæpenumerò res necessarias omitteret. Ac tunc quidem tacuit. Sub lucem autem cum ad casam veniret satellites, & allata purpura diademateque agnosceretur: Ab eo, inquit, quo vos recepi, heri primum veros de me sermones audiui. Obsidentem Hierosolyma Iudæi vt maximam suam festiuitatem possent celebrare, septem dierum inducias poposcerunt. Non id modò concessit, sed & tauros auratis cornibus apparauit, aromatumque copiam & vsque ad portas cum pompa deduxit, traditaque ipsorum sacerdotibus victima in castra redijt. Quod mirati Iudæi, statim post exactos festos dies deditiõnem fecerunt. *Reges rarò de se Vera audiunt. Liberalitas Scilicet.*

THEMISTOCLES adolescens etiamnum potabat ac scortabatur. sed postquã Miltiades imperator ad Marathonem barbaros vicit, nõ amplius offendere licuit Themistoclem aliquid contra officium facientem. Mirantibus mutationem: Non sinit (inquit) dormire me aut socordem esse trophaum Miltiadis. Interroganti vter esse mallet, Achilles an Homerus, respondit: Tu verò mallese Olympico certamine victor esse, an præco qui victoria nomina proclamaret? Xerxe magna illa classe Græciã inuadente, metuens ne Epicyles, vnus de popularibus oratoribus, homo turpis lucri studiosus & timidus, imperium nactus urbem perderet, pecunia data eum à petendo imperio detraxit. Adempto nauali pugna cum hoste decernere trepidate, & sibi Græcos ad eam cohortanti atque animanti dicente, O Themistocles, flagris cædere moris est eos qui in certaminibus

prius quàm iubentur surgunt: respondit: *næita est Adiman-*
te: sed neque coronantur qui iusto tardiùs prodeunt. Eurybiade baculum tollente ac plagam minante, Feri sanè,
Callidè. inquit, modò audias. Cum non persuaderet Eurybiadi vt in
 angustijs nauale prælium consereret, clam ad barbarum
 misit, hortans ne metueret Græcos fugientes. Cumque is
 parens huic consilio victus esset, rursus misso ad eum in-
 ternuncio suasisit, vt quàm primùm ad Hellespontum fuge-
 ret: cogitare enim Græcos de ponte rescindendo. vt dum
 feruaret Græcos, ipsius saluti consulere putaretur. Seri-
 phio cuidam obijcanti, non propter sese, sed propter vr-
 bem celebrem ipsum esse: verum, ait, dicis. cæterùm neque
Patria. ego si Seriphus fuissèm, factus essem nòbilis, nèque tu, si
 Atheniensis. Cùm Antiphates formosus, qui amantem
 prius ipsum fugerat atque spreuerat, gloria magna poten-
 tiaque auctum accederet atque adularetur: Heus, inquit,
 adolecens, Serò ambo, sed tamen sapere cepimus. Postu-
 lanti à se Simonidi, vt sententiam quandam iniustam fer-
 ret: Neque tu, inquit, poeta bonus esses si præter nume-
 rum caneres, neque ego princeps probus, si contra leges
 iudicarem. Filium suum erga matrem perulantius se geren-
 tem, omnibus Græcis potentia antecellere dicebat. Græcis
 enim imperare Athenienses, Atheniensibus se, sibi vxorem,
 huic filium, De filia præcis probum diuiti prætulit: quod
 diceret virum se malle pecuniæ, quàm pecuniam viri egen-
 tem adsciscere. Fundum vendens, præconem indicare ius-
 sit, commodum eius esse vicinum. Atheniensibus ipsum
Vicinus. contumelia afficientibus, Quid laboratis, inquit, sæpe ab
 iisdem affecti beneficijs? Ac platano sese comparabat, sub
 quam confugiunt homines orta tempestate: reddita serene
Iningra- tate, prætergredientes folia eius stringunt, ipsamque di-
tos. ceterijs incessant. Eretrientes subannaus dicebat eos instar
In stupi- teuthidum piscium gladios quidem habere, sed cor nò ha-
dum. bere. Eiectus Athenis primùm, deinde etiam Græcia, ad
 Persarum regem se contulit. iustusque loqui, sermonem au-
Sermo. lais similem esse dixit. nam eorum in morem, exportrectum
 quidem ostendere formas, contractum autem occultare.
 Petijtque tempus sibi dari dum Persicam linguam addiscer-
 ret, vt suo arbitrio suis ipsis verbis, non per interpretem,
 regi suam posset explicare sententiam. Multis donis ornatus,
 & ce-

& celeriter ditatus, pueris suis dixit: Perijſſemus pueri, niſi *Fortuna*. perijſſemus.

MYRONIDES bellum contra Bœotos faciens, expeditionem Athenienſibus denunciauerat. cùm inſtaret hora exeundi, ac centuriones ſignificarent nondum omnes ad ſigna conueniſſe: præſtò ſunt, ait, qui pugnatuſi ſunt, ijsque *Fortiter*. vſus alacribus, hoſtem vicit.

ARISTIDES cognomento Iuſtus ſemper pro ſe ac ſolus *Societas*. remp. geſſit, ſocietatesq; fugit: quòd parta amicorum præſidio potentia ſoleret ad iniuſtos conatus animare. Athenienſibus eò tendentibus, vt oſtraciſmo ipſum vrbe eiicerent, homo ruſticus litterarumq; rudis teſtam ei artulit, petijtque vt nomē Ariſtidis inſcriberet. Noſti verò, inquit, Ariſtidem? Non equidem, reſpondit ruſticus: ſed moleſtum mihi eſt Iuſti cognomentum. tum Ariſtides ſilens nomē ſuum teſtæ inſcripſit, eamq; homini reddidit. Interecebat ei cum Themiftocele inimicitia. cum eo miſſus aliquò legatus, Viſne (inquit) ô Themiftocles inimicitiam in ſinibus deponamus? ſi enim videbitur, reuerſi eam ruſſum ſuſcipiemus. Tributa Græcis imponens, tanto redijt pauperior, quantum in peregrinationem inſumptum fuit. Ælchylus in Amphiarum hos fecit verſus:

*Neq; enim Sideri, ſed Sult eſſe is optimus,
Sulcum profundum in pectore conſtrum ſuo
Habens, Veneranda conſilia Sunde pullulant.*

Vera laus.

hi cùm in theatro recitarentur, omnium oculi ſunt in Ariſtidam coniecti.

PERICLES præturam geſturus, chlænâ ſumens ita ſeipſum ſolebat alloqui: Memento Pericles liberis te impetraturum, Græcis, atque Athenienſibus. Ægiam abolere iubebat, tanquam oculis Peiræci damnoſam. Amico falſum à ſe teſtimonium, quod iureiurando erat ſanciendum, exigenti, Amicum ſe vſque ad aram eſſe reſpondit. Moriturus ſeipſum felicem prædicauit, quòd nulli Athenienſium atræ veſtis gerendæ cauſa fuiſſet.

Amicitia.

ALCIBIADES etiamnum puer in palæſtra ita comprehenſus, vt non poſſet effugere, colluctantis manū momordit. qui cum diceret, Mordes, ſicut mulieres: reſpondit, Nequaquam, ſed vt leones. Canē poſſidebat perpulcrum, emptum LXX. minis. ei caudâ amputauit, eò id ſe facere dicens,

vi habeant Athenienses quod de ipso loquerentur, neq; in alias inquirerent res eius. Ad ludum aliquando literarium veniens, rhapsodiam Iliadis poposcit magistrum: eiq; cum nihil Homericum se habere diceret, colapho impacto trāsiit. Veniens ad fores Periclis, audiuit eum occupatum esse, ac circumspicere quomodo rationes posset Atheniensibus reddere: Nonne, inquit, præstabat excogitare rationem, ne eas redderet? Euocatus ab Atheniensibus è Sicilia ad dicendam causam, cum quidem capitis anquireretur, abdidit sese: stultum esse dicens reum qui cum fugere iudicium liceat, querat qui in eo se defendat. Ac dicenti cuidam, Non fidis patriæ de te iudicaturæ? ne matri quidem, inquit, metuerem enim ne per errorem atrum calculum pro albo in vinam iniiceret. Audito se & qui cum ipso erant morti ab Atheniensibus addictos esse, Ostendamus, ait, illis nos vivere. Simulq; se ad Lacedæmonios contulit, & bellum Decelicum contra Athenienses excitauit.

Error in bello. LAMACHVS centurionem quendam commissi erroris causa verbis increpabat. ac respondenti, posthac se nihil tale admissurum, hoc referebat: In bello non licet bis peccare.

Cautio bellica. IPHICRATES despiciebatur, quod cerdonis filius esse putaretur. tunc primum existimationem sibi peperit, cum saucius ipse hoste vnâ cum armis viuum corripiens in suam transtulit triremem. Is cum castra in regione amica & confœderata posuisset, accurateque ea vallo & fossa communiuisset, Querenti cuiusmâ metu hoc faceret: respondit, Turpissimam esse imperatoris vocem, Non putâram. Pugnam contra barbaros instruens, aiebat vereri se Iphicratem barbaris non esse notum. suo enim nomine alijs hostibus terrorem se incutere. Rei capitalis postulatus, aduersus calumniatorem dixit: Vide quam rem agas, qui instante bello suasdes ciuitati, vt de me potius quàm mecum decernat. Cum ei Harmodius, vnus de pîscii illius Harmodij posteris, exprobraret ignobilitatem, respondit: Meum à me incipit genus, tuum in te definit. Interrogatus à quodâ oratore, quis tandem esset, qui ita magnificè de seipso sentiret, equesne; an sagittarius, an peltam gerens, an pedester: Nihil, inquit, horum, sed qui sciam hisce omnibus imperare.

Natales.

TIMOTHEVS fortunatus videbatur esse imperator, ac non-

ac nonnulli inuidi pingebāt vrbes vltro in ipsius dormien-
 nis nassam se induentes, dicebat itaque, Si tantas ego vrbes *Imperato-*
 per somnum capio, quid me vigilansem putatis facturum? *ris canitio.*

Quodam de audacibus ducibus vulnus acceptum Atheni-
 5 ensibus demonstrante: Me verò, inquit Timotheus, puduit,
 quòd cum ego dux vester in Samo essem, prope me telum
 catapultæ decidit. Oratoribus Charetem commédantibus,
 talemque debere Atheniensium esse imperatorem dicenti-
 bus: non, inquit, imperatorem, sed eum qui imperatori stra-
 10 gulam vestem portet.

CHABRIAS dicebat optimum hunc esse imperato- *Animosè.*
 rem, qui maximè cognitās habeat res hostium. Proditionis
 vnā cum Iphicrate accusatus, gymnasium frequentabat, so-
 litaque hora prandebat. reprehensusque eo nomine ab Iphi-
 15 crate: Proinde, inquit, si quid sinistrum de nobis statuerint
 Athenienses, squalidū te & ieiunum, me pransum vnctum-
 que interficient. Solebat dicere, terribiliorem esse ceruo- *Impera-*
 rum exercitum leone duce, quam leonum agmen ducente *tor.*
 ceruo.

20 HEGESIPPVS cognomento Crobylus, aduersus Phi-
 lippum Athenienses instigabat. cumque è concione quidam
 occlamaſſet, Bellum introducis? Omnino, inquit: atque *Libertas.*
 atras etiam mehercle vestes, & publicas funerationes, fune-
 bresque orationes, siquidem liberi viuere, neque facere Mace-
 25 donum imperata volumus.

PYTHEAS etiamnum adoleſcēs progrediebatur in pu-
 blicum, dicturus contra decreta de Alexandro promulgata.
 cumque diceret quidam, Tu adoleſcens cum sis, de tantis re-
 bus audes dicere? Enimuerò, inquit, Alexander, quem vos
 30 Deum decreto vestro facitis, natu quàm ego minor est.

PHOCIONEM Atheniensem nemo neque ridentem vi-
 dit, neque lacrymantem. Coacta concione dicenti, Videre *Graviter.*
 mihi d Phocion cogitabundus: Rectè, inquit, conijcis. de-
 libero enim an aliquid amputare possim de verbis quæ sum
 35 ad populum facturus. Oraculo Atheniensibus significatum
 erat, vnum esse in ciuitate qui omnium aduersaretur sen-
 tentijs. cum quæri inberent quisnam ille esset, ac vocifera-
 rentur, Se illum esse Phocio dixit: Soli enim sibi nihil eo-
 rum probari, quæ vulgo fierent ac dicerentur. Aliquan-
 do dicens suam sententiam, cum placere se, & a qualiter ab

Vulgi iudicium.

omnibus approbati suam videret orationem, conuersus ad amicos: Numnam, inquit, mihi imprudenti prauum aliquid dictum excidit? Postulantibus ad sacrificium quoddam stipem Atheniensibus, conferentibusq; reliquis, aliquoties vocatus, Puderet verò me, inquit, vobis donare, huic (si mul creditorem demonstrabat) non reddere. Demosthene oratore dicente, interficient te Athenienses si insanient: Plandè, inquit, me, si insanient: te, vbi sapient. Aristogeito iudicum sententijs morti addictus, cum iam moriturus in carcere flagitaret, vt Phocion ad se veniret, huncq; amici ad malum hominem accedere prohiberent: & vbi tandem, ait Phocion, Aristogeitonè mallet aliquis compellare? Irascebantur Athenienses Byzantijs, quod in urbem non admisisset Charetè missum cum copijs præsidio ipsis contra Philippum. ibi Phocio non succedendum socijs diffidentibus, sed ducibus potius fidem non merentibus pronuncians, ipse dux est creatus, admissusq; à Byzantijs fidem sibi habentibus, effecit vt Philippus re infecta discederet. Alexandro rege c. talenta dono mittente ipsi, que sinit ex adferentibus, quam ob rem de tanto Atheniensium numero sibi soli istuc largiretur Alexander. cum responderent, solum ipsum à rege bonum virum iudicari: talem ergo, inquit, me & videri & esse pariat. Postente Alexandro triremes populoq; nominatim Phocionem prodire iubente & in medium consulere, surgens: Suadeo igitur, ait, vt vel ipsi armis potentiam obtineatis, vel potentium amici sitis. Allatus incerto auctore erat de morte Alexandri nuncius. ad quem cum oratores statim in rostra propolassent, bellumque absque mora vlla suscipiendum autumarent, Phocion expectare iubebat, remq; certò explorare, nam (dicebat) Si hodie mortuus est Alexander, cras etiam ac deinceps erit mortuus. Leosthenes Athenienses in bellum Lamiacum coniecerat, magna spe ob nomen paradæ libertatis & imperij exagitat. huius orationem cupressorum simile dicebat esse Phocio: quæ cum sint pulcræ, & proceræ, fructum tamen ferunt nullum. Rebusq; initio prosperè succedentibus, & ciuitate victimas ob lætū nuncium immolante, interrogatus, An rem ita gestam non veller: vellem, inquit, altero modo decretum fuisse: hæc sic acta esse placet. Macedonibus Atticam incutantibus, oramque maritimam populantibus, eduxit qui ætate erant

erant ad militiam apti. multis autem ad ipsum concurren-
 tibus hortantibusque ut tumulto quem monstrabant oc-
 cupato ibi aciem instrueret. Dii boni, inquit, quàm multa
 5 vicit, & Nicionem Macedonum ducem interfecit. Nò mul-
 to post tempore Atheniensibus bello victis præsidium ab
 Antipatro est impositum. cuius præfectus Menyllus pecu-
 niam Phocioni cum offerret, indigne id Phocio tulit, Ne-
 que hunc Alexandro meliorem esse dicens, & minùs ho-
 10 nestas accipiendi causas habere, qui olim repudiasset. An-
 tipater autem dicebat duos se amicos habere Athenis Pho-
 cionem ac Demadem, quorum alterum nunquam adducere
 potuisset ut missa dona acciperet, alterum nunquam dan-
 dis muneribus exsaturasset. Eidem abs se iniustam quan-
 15 dam actionem postulanti, Phocio: non potes, inquit, Anti-
 pater, Phocionem & amicum habere & adulatorem. Post
 mortem Antipatri forma reipub. populari constituta, in
 concione pronunciatum est, Phocionem amicosque eius
 morte multandos esse. Ibi reliqui stentes cum ad suppli-
 20 cium ducerentur, Phocioni tacitè eunti inimicorum qui-
 dam obuiam factus in faciem expuit. Tum ad magistrat-
 um respiciens Phocio, Nemòne. inquit, compefecit hunc
 contra decorum agentem? Vnà moriturum Euippum, id-
 que deplorantem & indignè ferentem sic compellauit: Pi-
 25 gèrne te cum Phocione mori? Allato iam cicutæ poculo in-
 terrogatus silione aliquid mandaret: Mando, inquit, tibi si-
 li, atque hortor te, ne Atheniensibus memorem te iniuria-
 rum præbeas.

*Grauer.**Patienter.**Pie.*

P I S I S T R A T V S Atheniensium tyrānus, cum ab eo facta
 30 defectione sociorum quidam Phylem occupassent, venit ad
 eos vestem stragulam portans. Interrogatibus quid vellet,
 Aut vobis, inquit, persuadere volo, ut mecum in astry redeat-
 is, aut si id non cōsequor, vobiscum hinc manere, & ad eam
 rem instructus veni. Delata apud ipsum erat mater, quòd
 35 adolescentem quendam deperiret, cum eoq; rem haberet
 metuente sibi & crebrò recusante. Hunc ad cœnam voca-
 nit, eaque peracta percunctatus est, quomodo tractatus es-
 set: respondentique iucundè: hoc, inquit, quotidianum ti-
 bi erit, si matri meæ placueris. Thrasybulus filiam ipsius a-
 mabat, obuiamque aliquando factum osculatus erat. insti-

Comiter.

ganti ea de causa aduersus illum vxori Pissistratus: Si, inquit, amantes odio prosequimur, quid faciemus iis, quibus in odio sumus? virginem porro nuptum tradidit Thrasymbulo. Comestores quidam in vxorem ipsius inciderant, multaque lasciuè dixerant atque fecerant qui cum postridie lacrymis adhibitis veniam flagitarent à Pissistrato: Vos quidem, inquit, in posterum date operam modestiæ. mea vxor heri nusquam omnino prodiit. Ducturum aliam vxorè interrogantibus filiis ecquid eò id faceret, quod ipsos improbarat: respondit, nequaquam verò, sed vos laudo, cupioque; 10 alios præterea tales liberos nancisci.

Libri.

DEMETRIVS Phalereus regi suadebat vt libros de regno & principatu pararet ac legeret. de quibus enim amici reges monere non audent, ea in libris exstare.

Coma.

LYCURGVS Lacedæmonius ciues adsuccfecit ad alendam comam, inquiens ea formosos pulciores, deformes terribiliores reddi. Poscentem vt popularem reipubl. formam Sparte institueret, iussit priùs domi fugid facere. Domos non nisi securi & serra ædificare iussit: fore enim sic, vt pudeat in vilis domicilia pocula, & stragula, & mēsas sumtuosas inferre. Pugillatione & pæcratio interdixit, vt ne per iocum quidem victos se fateri sui discerent. Vetuit iisdem sæpius bellum inferre, ne ij hoc pacto pugnaciores reddantur. Itaque inferioribus tēporibus Antalcidas Agefilao vulnerato dixit, præclara eū doctrinæ præmia à Thebanis portare, quos inuitos exercuerit, docueritque; bellū gerere. 20

Frugalitas.

CHARILLVS rex interrogatus cur tam paucas leges Lycurgus posuisset, respondit, eos qui paucis vterentur verbis non habere opus multis legibus. Ferocius se aduersus ipsum gereti de seruis heilotibus vni, Per Castores, inquit, 30 occiderem te nisi irascerer. Interrogatus cur comam Spartani nutrirēt: quia, inquit, omnium ornatuum hic minimo constat sumtu.

Ira.

Coma.

TELECLVS rex fratri ciues apud ipsum accusanti, quòd se non tanta quanta ipsum beneuolentia prosequerentur, 35 Causa est, inquit, quòd ferre iniurias tu non nosti.

Iniuria ferenda.

THEOPOMPVS quadam in vrbe ostentanti murum & quærenti pulcèrne videretur & altus, respondit, Ne si mulierum quidem sit.

ARCHIDAMVS bello Peloponnesiaco sociis poscentibus

bus, vt tributū certam præscriberet quantitatem, Bellum, *Belli sum-*
ait, definito non alitur emolumento. *ma.*

BRASIDAS inter caricas murem cum cepisset, morsus
ab eo dimisit. tum iis qui aderant, Nihil, inquit, ita paruum
est, quod salutem sibi non paret, si vlcisci adoriētes audeat.
In prælio iaculum sibi per scutum adactum è vulnere ex-
traxit, eoq; ipso hostem interfecit. interrogatus autē quo-
modo vulneratus esset, respondit: Prode me scuto. Post-
quàm hic liberatis qui ad Thraciam habitabant Græcis in
10 pugna occubuit, missos Spartā legatos sciscitata est mater
eius primū, an honestè mortuus esset filius: & laudanti-
bus eum Thracibus, neque similem eius quenquam fu-
turum dicentibus, Erratis, inquit, hospites. fuit Brasidas vir *Modeste.*
præclarus, sed habet Lacedæmon multos eo fortiores.

15 AGIS rex dicebat Lacedæmonios nō interrogare quàm
multi, sed vbi sint hostes. Et apud Mantineam vetantibus *Fortiter.*
pugnā cum hostibus conferere quod numero vincerent,
dixit: Aduersus multos pugnet necesse est, qui multis vult
imperare. Cū Elei laudarent quod Olympia iustè ad-

20 ministrarent, Quid dignum, inquit, admiratione præstant,
si toto quadriennio vnum per diem iusticiā vtuntur? Per-
gentibus autem laudare qui ceperant: quasi verò, inquit,
mirum sit si re pulcra, nimirum iusticia, pulcrè vtūtur? Ho-
mini malo sapius quæretī quisnam Spartanorum sit opti-
25 mus, respondit, Is, qui tui est dissimilimus. Alii interrogan- *Salse.*
ti quanta sit Spartanorum multitudo, reddidit: quanta
sufficit malis arcendis. Idemq; alio quærente, Multi, inquit,
tibi videbuntur Lacedæmonii, si eos pugnantes spectes.

LYSANDER cum filiabus ipsius Dionysius tyrannus
30 preciosas vestes misisset, non accepit: quod vereri se dice-
ret, ne filia iis induta turpiores viderentur. Culpantibus *Fraus.*
ipsum, quod multa per dolum agēdo parum dignum Hercu-
cule se gereret, dixit: Vbi leonina pellis non sufficit, ibi ad-
sufuenda est vulpina. De agro controuerso cum viderentur

35 Argiui iustiora quàm Spartani afferre argumenta, strin-
gens gladium. Hūc, ait, qui tenet, is optimè de agrorum fi-
nibus disputat. Cernens Lacedæmonios non satis habere ani-
mī ad oppugnandos Corinthiorum muros, cum è fossa
leporē prosilire videret, Hos, inquit, metuistis hostes,
quorum ob ignauiam muris lepores indormiunt. In concilio

cilio liberius à Megarenfi quodam compellatus, Tua, inquit, verba ciuitate indigent.

AGESILAVS dicebat Aſiæ incolas ſi libertate fruere-
 tur, malos: ſi ferirent, bonos eſſe. Cùm ſolerent illi Perſa-
 rum regem appellare magnum: quomodo, aiebat, iſ me
 maior eſt, ſi non iuſtior eſt & temperantior: De fortitudine
 & iuſticia interrogatus vtra harum maior eſſet, Reſpondit
 nihil opus fore fortitudine, ſi omnes iuſti eſſemus: Noctu
 ſubitò caſtra ex hoſtico moturus, cùm amaſiam videret
 ob imbecillitatem relinqui à tergo & flere, Difficile eſt, in-
 quit, ſimul miſereri & ſapere. Menecrati medico, qui Iupi-
 ter cognominabatur, in epiſtola ad ſe ſcribenti Menecrates
 Iupiter Ageſilao regi S. reſcripſit: Rex Ageſilauſ Menecra-
 ti ſanam mentem. Cùm ad Corinthum Lacedæmonii vi-
 ciſſent Athenienſes eorumq; ſocios, multitudinẽ hoſtium
 occiſorum audita dixit: O infelicem Græciam, quæ tãtum
 hominum ipſa ſibi interemit, quãtum ſatis erat ad vniuer-
 ſos vincendum barbaros Olympiæ à Ioue oraculum ex a-
 nimi ſententia conſecutus, Ephoriſque iubentibus Apollin-
 em Pythium eadem de re conſulere, profectus Delphos
 ex Deo quæſiuit, An quod viſum eſſet patri, idem ipſe pro-
 baret. Pro amico quodã apud Hidrieũ Carem intercedens,
 ita ad hunc ſcripſit: ſi inſons eſt Nicias, miſſum eum fac: ſi
 autem ſons eſt, mea cauſa cum dimitte, omnino autem di-
 mitte. Inuitanti ad audiendum hominem, qui luſciniaẽ vo-
 cem imitabatur, dixit ipſam ſe ſæpenumerò audiuiſſe luſ-
 ſciniam. A pugna Leuctrica cùm lex iuberet ignominia om-
 nes affici qui trepidaiſſent: Ephori videntes urbem vito-
 rum vacuam, ignominiam iſtam abolere ſtatuereunt, Age-
 ſilaoq; legis condendæ autoritatem detulerunt, Hic igitur
 progreſſus in publicum, Iubeo, inquit, leges à craſtina
 die raras eſſe. Miſſus vt regi Egyptiorum ferret ſuppeticas,
 cùm vnã cum eo obſideretur ab hoſtibus, quorum multi-
 tudinis partem tantum aliquãtam ſuorum numero æqua-
 bat, iique foſſam circum ipſorum caſtra molirentur: iuſſus
 à rege in aciem ſuos educere & pugna decernere, Ego verò,
 inquit, non impediam quo minùs hoſtes nobis fiant, quod
 inſtituerunt, æquales. cùm iam foſſam ferme in orbem ab-
 ſoluiffent, in ea quæ adhuc reſtabat intercapedine aciem
 inſtruxit, prælioque commiſſo æquali ordinum vtrinque
 latitu-

*Quis ma-
gnus.*

*In ſuper-
bum.
In ſtima
bella.*

In iuſte.

Sapienter.

*Stratege-
ica.*

latitudine, victoriam reportauit. Moriēs amicis mandauit, ne vllum sibi fictile aut pictum monimētum (sic enim appellabat imagines) facerent, si quid enim egisset præclari, id sibi monimētum fore: alioqui vel magnam statuarum copiam nihil ad gloriam conducturam esse.

Veragloria.

ARCHIDAMVS Agesiāi F. catapultæ cernens telum, tunc primūm è Sicilia allatū, exclamauit: Hercules, actum est de virtute viri.

AGIS IUNIOR, Demade dicēte gladios Laconicos ob paruitatem deuorari à præstigiatoribus: atqui, respondit, gladiis maxime Lacedæmonii suos hostes tangūt. Iubentibus Ephoris milites suos proditori tradere, negauit alienos se crediturum ei qui proprios prodidisset.

Proditoris

fides.

CLEOMENES promittenti daturum se ipsi gallos qui inter pugnādum moriantur: Ne dederis, inquit, mihi istos, sed qui in pugna interficiant.

PAEDARETVS inter trecentos, qui primarius in viue honor erat, non allectus, lætus ac renidēs abiit, gaudium se ex eo iniquiens percipere, si ciuitas trecentos ipso meliores habeat ciues.

DAMONIDAS ab eo qui chorum constituebat vltimo collocatus loco, Bene verò, inquit, factum. inuenisti enim huius quoq; stationis ornandæ rationem.

Fiducia sui.

NICOSTRATVS Argiuorum dux Archidamo petenti vt castellum sibi quoddam proderet, mercedisq; loco magnam pecuniam & nuptias Spartanæ mulieris quam vellet, solis exceptis regijs, pollicenti, respondit: Non tu es ex Herculis posteritate. hic enim terras obiēs malos suppliciis affecit: tu de bonis malos vis redigere.

EVDAMIDAS in Academia videns Xenocratem grandiam natu cum discipulis philosophantem, audiensque virtutem ab eo quæri: Et quando, inquit, vterur ea? Rursum philosophum audiens disputantem, solum sapientem esse bonum imperatorem: verba quidem, ait, admirationem merentur, sed qui dicit, eum tubæ nunquam circumsonuerunt.

In philosophos.

ANTIOCHVS Ephorus, audito Philippum Messeniis agrum attribuisse, quæsiuit An id quoque eis dederit, vt pro eo pugnantes possint vincere.

ANTALCIDAS Atheniensi Spartanos appellanti indoctos,

ctos,

ctos, Soli ergo, inquit, nos nihil mali à vobis didicimus. Athi Atheniensi dicenti. Enimuerò nos aliquoties vobis à Cephiso profligatis institimus, respondit: Sed nos nunquam vos ab Eurota repulso persecuti sumus. Sophista laudationem Herculis recitaturò, Quis verò, inquit, cum vituperat?

*Militaris
exercita-
tio.*

*Frugali-
tas.*

*Cura pro
publico.*

Grauer.

EPAMINONDA Thebanorum imperatore, nunquam Panicus terror exercitui incidit. Dicebat hic, pulcherrimam esse mortem in bello. Pronunciabat grauis armaturæ militum corpora debere esse exercitata non athleticè tantum, 10 sed & militari ratione. Itaque obefos oderat, & quendã eorum exercitu eiecit, dicens ventrem eius, præ quo sua virilia videre nequiret, vix tribus posse aut quatuor scutis tegi. Aded autem frugali vtebatur victus ratione, vt inuitatus aliquando ad cœnam à vicino, cum inuenisset ibi bella- 15 riorum, vnguentorumq; apparatus, statim discesserit, inquit: Ego te sacrificare putabam, non luxuriare. Coquo collegis rationem de sumtu aliquot dierum reddente, soli olei impensi multitudini succensuit: professus non sumtum se agrè ferre, sed quod olei tantum intra corpus esset 20 receptum. Ciuitate diem festum agente, omnibus que vino & conuiuio deditis, occurrit cuidam familiarium squalidus & cogitabundus, mirantiq; & causam quærenti cur solus ita affectus obambulet, respondit: vt liceat vobis omnibus potare & animo esse ocioso. Malum hominem, 25 qui mediocrem aliquam culpam commiserat, Pelopida deprecante non dimisit: amasia autem orâte, absoluit: huiusmodi dona, inquit, accipere meretriculas conuenit, non imperatores. Lacedæmoniis bellum inferentibus cum essent allata Thebanis oracula, cladem quædam, victoriam 30 alia denunciantia: hæc ad dextram, illa ad sinistram tribunalis poni iussit quo peracto, surgens, Si, inquit, ducibus parere vultis & in hostem pugnare, hæc vobis oracula sunt, prospera ostendens: si periculũ proelii formidatis, hæc sunt, deteriora monstrans. Cum iam ad hostem cum copiis accederet, & tonitru extitisset, interrogantibus suis quid significari tonitru eo putaret, respondit: deum attonitos reddidisse hostes, stuporemq; iis iniecisse, qui cū prope apra loca 35 essent, iniquo loco castra ponerent. Eorum quæ ipsi euenissent bona atque commoda, omnium hoc sibi aiebat accidisse

disse iucundissimum, quod utroque viuente parente Lacedaemonios ad Leuctra vicisset. Solitus alias videri victo corpore, vultuq; sereno, post illam pugnam posttridie processit squalidus atque humilis & interrogantibus amicis
 5 ecquid aduersum obtigisset, Non sanè, inquit, sed heri sensi me animo altius quam rectum est elatum fuisse: itaq; hodie immoderatum illud gaudium castigo. Sciens autē Spartanos id genus calamitatum tegere, vt magnitudinem cladis eorum demonstraret, cadauerum receptionem non si-
 10 mul yniuersis, sed singulatim vrbibus permisit: quo deprehensum est amplius c. 10. Lacedaemoniorū cecidisse. Cum *Cōtemitib*
 Iason Thessalorum tyrannus Thebas (nam ea cum ciuita- *pecunia.*
 te foedus ei societasque intercedebat) venisset, & Epaminondæ admodum egeno duò millia aureorum mitteret:
 15 aurum Epaminondas repudiavit, cumq; Iasonem conspexisset, Iniuriam, inquit, mihi infer vltro & L. denariis à quodam ciue mutuo sumtis, eo fretus expeditionis viatico in Peloponnesum irrupit. Rursum cum ei rex Persarum tria Daricorum milia misisset: acerbè Diomedontem ob-
 20 iurgauit, qui tantam nauigationem confecisset corrumperdi Epaminondæ gratia. regiq; eum renunciare iussit, se ei gratis fore amicum, Thebanorum comodo studentii: incommoda autem eorum meditati, hostem Cùm Argiui facti essent Thebanorum socii, & legati Atheniensium
 25 in Arcadiam missi utrosque culparent, atq; Callistratus orator ciuitatibus his Orestem & Oedipū exprobraret: surgens Epaminondas: Fatemur, inquit, apud nos patricidam, apud Argiuos fuisse matricidam, verum istos à nobis eie- *Salsè re-*
 30 gna Thebanis crimina impingentibus dixit: Hi quidem ve- *torum cō-*
 stræ breuiloquentiæ finem imposuerunt. Postquam Alex- *nium.*
 andrum Pheræorum tyrannum, hostem Thebanorū, Athenienses socium sibi foedere iunxerūt, pollicitum se ipsis minam carnis semiobolo venditurum: Nos verò, inquit E-
 35 paminondas, Atheniēsisibus ligna ad coquendas carnes istas gratis suppeditabimus: sed si quid tentabūt noui, agrū eorū depopulabimur. Bœotos ocio dissolutos cupiēs semper in armis continere, cum Bœotarcham (sic summum apud eos magistratum vocant) diligenter, hortari solebat vt de-
 auid consultarent. se enim si crearent ducem, militandum
 ipsis

ipsis fore. Regionemque ipsorum supinam atque apertam,
 belli orchestram appellabat, quod eam tenere non possent
 nisi manu clypei ansæ inserta. Chabrias apud Corinthum
 Thebanos paucos quosdam sub ipsos muros cupidius pu-
 gna progressos occiderat, ac trophæum ibi constituerat. 5
 quod deridens Epaminondas, ibi non trophæum aiebat,
 sed Triuiæ statuam stare. solent enim Triuiæ statuas ante
 portas in triuiis ponere. Nunciante quodâ, Athenienses ex-
 ercitus nouis armis ornatum in Peloponnesum misisse:
 quid tû postea, inquit? an demit Antigenidas nouas fistu- 10
 las Telline nactoderant autem tibicines, Antigenidas opti-
 mus, Tellis pessimus. Armigerum suum comperiens mul-
 tum pecuniæ accepisse à quodam qui captus fuerat: Proin-
 de, inquit, scutum tu mihi redde, tibi que cauponam eme in
 qua vitam exigas. diues enim & vnus beatorum factus, non 15
 voles adhuc pericula adire. Interrogatus, sene meliore pu-
 taret imperatorem, Chabriam, aut Iphicratem, respondit:
 Hoc diudicatu difficile est dum viuimus. Reuersus ex La-
 conica, capius postulatus est, cumq; eo reliqui duces cri- 20
 men erat, quod Bœotarchiæ contra leges quatuor proro-
 gasset menses. Tum reliquos duces in ipsum culpam con-
 ferre iussit, tanquam ab eo coactos. Ipse verò præfatus se
 non dicendo plus quàm rebus gerendis valere: Si tamè, ait,
 omnino aliquid est ad iudices dicendû, postulo vt si me in- 25
 terficitis, inscribatis damnationem columnæ alicui: vt scire
 possint Græci, Epaminondam Thebanos inuitos adegisse
 ad vastandam incendiis Laconicam, nihil hostile à 10. annis
 passam, Messenemq; post c c x x. ab excidio annos cõden-
 dâ: & in vnû corpus vt redigeret Arcades, ac redderet Græ- 30
 cis liberum suarum legum vsum hæc enim sunt isto expe-
 ditionis tempore acta. His auditis iudices multo cum risu
 discesserunt, nõ admissio ad suffragia ferenda populo. Vltima
 in pugna accepto vulnere in tentoriû relatus, Daiphantum
 vocauit, ac post illum Iollidam. quos cum interissem intel- 35
 lexisset, suastis suis vt pacem cum hoste componerent, im-
 peratore iam carentes & verba eius res comprobauit, ita
 præclarè ciues suos nouerat.

*Fiducia
 sit.*

PELOPIDAS Epaminondæ collega, dicentibus amicis
 rem cum negligere necessariam, pecuniæ scilicet conquesti-
 onem, Me hercle, inquit, pecunia res est necessaria huic-
 ce Ni-

ee Nicomedi, monstrans hominem claudum & mutilum. *Pecunia*
 Cùm exeuntem ad pugna oraret vxor, vt seipsum seruaret, *concius.*
 Aliis, inquit, hoc consulendum est, principi autem & imperatori, vt ciues seruet. *Principis officium.*
 5 Quodam militum dicente, Incidimus
 in hostes: Quis magis, respondit, quam illi in nos? Postquam
 violata fide Alexander Pheræorum tyrânus in vinculis eum
 captiuum tenuit, maledictisq; impetrus ab eo dixit, Acceleras tibi mortem? Omnino, inquit, vt tanto magis iritati
 10 Thebani supplicium de te fumant. Thebæ autem tyranni
 vxori ad se venienti, mirarique dicenti quod ita hilaris esset in vinculis, Ego, inquit, te multo magis miror, quæ non
 vincita Alexandrum fers. Liberatus Epaminondæ opera, gratiam se habere Alexandro dixit. nunc enim maxime expectum se esse, non ad bellum modò, sed etiam ad mortem a-
 15 nimo se esse forti.

Romanorum Apophthegmata.

M. CVRIVS reprehendentibus quibusdam quod de agro bello capto paruam singulis portionem attribuisset,
 20 maximam publicasset: optauit ne quis foret Romanorum,
 qui exiguum agrum putaret quo aleretur. Samnites accepta clade ad eum venerunt aurum offerentes. Elixabat autem forte rapas in olla. Respondit itaq; iis, Nihil opus auro esse qui sic cœnaret: sibiq; vtilius esse imperare aurum possi-
 25 dentibus, quàm aurum possidere.

Frugaliter.

C. FABRICIVS audito Romanos à Pyrrho victos, Læuino dixit, non Epirotæ Romanos, sed Pyrrhus vicit. Cùm liberandorum captiuorum gratia ad Pyrrhū venisset, multum ab eo auri oblatum non accepit. Postridie Pyrrhus curauit, vt maximus elephas Fabricio ignoranti à tergo statureretur & vocem ederet. quod vbi factum est, conuersus Fabricius, subridensq; Me, inquit, neq; aurum heri, neque bellua hodie perculit. Hortanti Pyrrho, vt secum maneret, proximoque à se loco imperaret: Hoc, ait, ne tibi quidem
 30 conduceret. nam si me Epirotæ nossent, à me mallēt quam à te regi. Consulatum gerenti Fabricio Pyrrhi medicus per epistolam promisit, se iubente ipso Pyrrhum veneno necaturum. eam epistolam Fabricius Pyrrho misit, iussitque animaduertere, pessime ipsum & de amicis iudicare & de inimicis. Cumq; insidiis cognitis Pyrrhus medicum suspen-
 35 disse,

Magno animo.

disset, & Fabricio captiuos gratis reddidisset, non accepit hos ea cōditione Fabricius, sed totidem captiuos reddidit, ne mercedem beneficij accipere videretur, non gratia aliqua in Pyrrhum collati, sed ne putarentur Romani dolo interficere tanquam aperto Marte vincere non valentes. 5

FABIVS Maximus nolens cum Annibale prælio congregi, sed copias eius meditatus tempore atterere, pecuniæ & commeatus inopes, sectabatur hostem per aspera & mōtosa ab altera parte ducens. ridentibusque multis & pædagogum Annibalis eum distitantibus, contemptis diæteriis 10 sua sequebatur consilia. & amicis dicebat, qui maledicta & conuicia metueret, hunc sibi timidiorē existimari eo qui hostes fugiat. Cū autem collega ipsius Minucius quibusdam hostium deiectis in omnium esset ore, virque Roma dignus ferretur, dixit Fabius, Magis se à prospero 15 Minucij quam aduerso euentu aliquid timere mali. Eumque paulo pōst in insidias delapsū, ac de sua & exercitus salute in summo versantem periculo, subueniens ipse magna cum strage hostium seruauit. Itaque Annibal ad amicos dicebat: Nōne prædixi vobis, à nubecula ista monti 20 bus insidente tempestatem aliquandō in nos erupturam? Post Cannensem cladem consul creatus Claudio Marcello collega, homine audace, atque identidem eum Annibale præliari studente, ipse sperabat nemine pugnante mox exercitum Annibalis mora enervatum animos desponsurum. itaque dicebat Annibal, magis se à non pugnante Fabio, quam pugnante Marcello sibi timere. Erat apud Fabium delatus Lucanus quidam miles, qui ob amorem mulierculæ cuiusdam frequenter noctu à castris euagaretur. Hunc cum alioqui in armis admiranda esse virtute inaudi- 30 uisset, capi occulte atque ad se afferri mulierculam iussit. adductaque ea, vocato ad se reo: deprehensum est, ait, noctu te à castris contra leges abesse. sed ne hoc quidem me fecellit, strenuum te antè fuisse. meritis igitur peccata tua tua condonata sunt, in posterum autem nobiscum eris: 35 habeo enim fidei iussorem. simulque productam ei tradidit amicam. Tarentum, quod præsidio tenebatur ab Annibale, abducto per fallaciam hoste quam longissime, recepit ac diripuit. scribæque interroganti quid de sacris simulacris statuisset, Relinquamus, ait, Tarentinis deos iratos. Cū

*Maledicta
Bernenda.*

Cum autem M. Liuius, qui Tarentinam arcem praesidio tu-
 tabatur, sua opera eum Tarento potitum diceret: aliis de-
 ridentibus, Vera, inquit Fabius, dicis. nisi enim tu urbem *Salsæ-*
 amisisses, nunquã ego recepissem. Senectute iam ingraue-
 scente, cum filius eius consul in publico magna hominum
 frequentia officio fungeretur, conscenso equo ad eum ad-
 iuit. cumq; filius misso liectore descendere eum ex equo ius-
 sisset, reliquis pudore affectis desiluit ex equo, & conten-
 tior quam ætas ferret impetu accurrit ad filium, ample- *Magistra-*
 10 xusq; eum, Recte, inquit, sapiis fili, sentiens quibus præsis, & *ius digni-*
 quantam imperij maiestatem adeptus sis. *tas.*

SCIPIO maior quod ocij à gerendis imperiis & repub.
 erat literarum studiis infumens, dicebat in ocio se plura *Ocium.*
 quam alias agere.

15 SCIPIO iunior, cum vi expugnasset Carthaginem, ac
 milites quidam captam virginem eleganti forma ipsi ad-
 ducerent atque offerrent: Perlibenter, inquit, accepissem,
 si priuatus, neque cum imperio essem. Cum oppugnaret
 urbem Batheiam, supra quam extabat templum Veneris,
 20 vadimonia iussit eò promitti: nimirum tertia pòst die de
 causis cogniturus litigantium in illo Veneris templo. pol-
 licitumque impleuit vrbe ea capta. Interrogatus Scipio
 maior in Sicilia à quodam, qua re fretus auderet exerci-
 tum in Africam aduersus Carthaginenses traicere: de-
 25 monstrauit ei trecentos viros qui in armis exercebantur,
 turrimque ad mare excelsam: hocque addidit: nullus
 horum est qui non me iubente sit conscensa hac tur-
 ri præcipitem sese in mare deiecturus. Idem cum perue-
 nisset quò intenderat, occupassetque regionem, & ca-
 30 stra hostium combussisset, Carthaginensesque missis le-
 gatis pacem his conditionibus componerent, vt se bel-
 luas, naues, pecuniamque daturòs promitterent: iidem
 verò Annibale ex Italia aduecto resumtis animis pacto-
 rum ducerentur pœnitentia. intellecta re Scipio dixit, Se
 35 pactis iam non staturum, nisi addant 100 talentorum pro-
 pter accitum Annibalem. Deinde illis deuictis, ac lega-
 tos mittentibus qui pacem & pacta ambiret, statim eos
 iussit discedere, auditurum se eos negans antè, quam L. Te-
 rentium adducerent. Erat autem L. ille Terentius vir bo- *In cinem*
 nus, captus à Carthaginensibus, quem postquam adduxe- *pictas.*

*Grati ex-
plum.*

runt, eo in tribunali pone se collocato, ita demum Cartha-
ginienſibus reſponſa dedit, pacificationemq; conſecit. Atq;
huic Scipioni triumphanti comitauit Terentius pileum
gerens tanquam libertus. & iis qui funeri adſuerunt Scipio-
nis efferendo, vinum melle muſum propinauit, reliquaq;
iuxta liberali ſtudio perſoluit. ſed hæc poſterioribus acta
ſunt tēporibus. Cū rex Antiochus, iam Romanis in Aſiam
contra ipſum tranſuectis, de componenda pace miſiſſet ad
ipſum: Reſpondit hoc prius faciendum fuiſſe, non iam, vbi
frānū ſeſſoremq; rex receperit. Deceuerat ſenatus, vt ex æ- 10
ratio ei pecunia daretur. hoc cū quæſtores illa die nocent
aperite, ſeipſum aperturum dixit. ſe enim, qui id pecunia
impleuiſſet, in cauſa fuiſſe cur clauderetur. Grauibus cri-
minibus accuſatus apud populum à duobus Petilliis, Hac
ipſa, inquit, die Carthaginienſes & Annibalem deuici: ita 15
que nunc coronatus adſcendo ad Capitolium, rem ibi ſa-
crā facturus: qui volunt, de me ferant ſuffragia. atq; hæc lo-
cutus, adſcendit, ſequentē populo, deſtitutiſq; qui ipſum
accuſabant.

*Fiducia
ſus.*

T. QVINCTIVS Flamininus ita fuit mature illuſtris, vt 20
nondum obitis tribunatu plebis, prætura, atq; ædilitate, ta-
men conſul renunciaretur. Imperator miſſus aduerſus Phi-
lippum, perſuaderi ſibi paſſus eſt, vt cum eo in colloquium
veniret. cumq; Philippus obſides peteret, quod illum mul-
tis ſtipatum Romanis, ſe cum paucis adelle videret Mace- 25
donibus, ita reſpondit: Hanc tu circa te ſolitudinē ipſe effe-
ciſti, amicis cognatiſq; interficiendis. Victo pugna Philip-
po, in conuentu Iſthmico præconis voce omnes Græcos li-
beros & facultate ſuis legibus vtendi donatos pronūciauit.

Magnificè.

Quotquot autem Romanorū Annibalici belli tempore ca- 30
pti apud Græcos ſeruiebant, horum vnumquēq; 10. dena-
riis redemptum Achæi, vniuerſos ei dono dederunt, iiq; Ro-
mæ triumphum ducentis curru ſunt ſecuti, pileos in ca-
pitibus geſtantes, qui mos fuit libertatem è ſeruitute cōſe-
cutorum. Achiuos bellum inferre Zacyntho molieres, mo- 35
nuit ne inſtar teſtudinum prolato extra Peloponneſum te-
ſtam ſuam capite periculo ſeſe exponāt. Quo tempore An-
tiochus magno cum exercitu in Græciam contendebat, om-
nibus ob multitudinem & armaturam metu percuſis, ad
Achæos huiusmodi fabulā recitauit. ſe Chalceide apud ho-
ſpitem

spitem in cœna quadam miratum fuisse multitudinem car-
 nium. hospitem verò sibi dixisse, omnes eas carnes suillas
 esse, condimentisq; duntaxat & apparatione differre. ita i-
 pso quoq; non debere regis copias admirari, quod nomi-
 5 nari audiât lancearios, cataphractos, pedesres, sagittarios
 equestres. omnes enim istos, Syros esse armaturâ nescio
 quibus modis diferentes. Philopœmeni Achæorum præ-
 10 tori, multis equitibus ac grauis armaturâ militibus instru-
 cto, pecuniæ autem inopi, illudens, Manus eum aiebat ha-
 bere & crura, sed ventre carere. nam & corporis eo habitu
 erat Philopœmen.

Pecunia.

Cn. DOMITIVS, quem Scipio maior pro se adiunxit
 L. Scipioni in bello contra Antiochum, vt hostium exerci-
 tum exploraret, ducibus quos secû habebat statim adorti
 15 hostes iubentibus, non esse satis temporis respondit ad tam
 multa hostium millia occidendum, direptisq; eorum impe-
 dimentis in castra redeundum & curandum corpora, eras
 hoc se tempestiue facturum. & postridie commisso prælio
 L. millia hostium interfecit.

Confideter

20 P. LICINIUS cof. victus à Perseo rege equestri prælio
 amiserat CIO CIO IO CCC viros partim occisos partim ca-
 ptos. cûm autem post pugnam Perseus legatos ad ipsum de
 pacificatione misisset, respondit victus victori, debere eum
 suas res arbitrari Romanorum permittere.

Magnanimiter.

25 PAVLVS ÆMILIVS secundum petens consulatum, re-
 pulsam tulit. Bello autem contra Perseum & Macedones
 moram trahente ob ducum imperitiam & molliciam, con-
 sul creatus, negavit se populo gratiam habere. non enim se
 honorem requisuisse, sed eum sibi inopia imperatoris alte-
 30 rius delatum esse. A foro domû reuersus, Tertiam filiolum
 flentem reperit, causamq; ei quærenti ea respondit, Perseû
 (catellum hoc nomine habuerat) mortuum esse. accipio,
 inquit, faustum hoc omen. In exercitu cûm inueniret mul-
 tum ferociæ ac garrulitatis, in imperatoris officia militibus
 35 sese ingerentibus, ac curioso multa agentibus, Quiescere
 eos iussit, ac gladios modò acuere; sibi reliqua curâ fore.
 Excubias sine gladio & hasta iussit peragi, vt eo magis so-
 mnum vitarent, quia spes aduersus hostem se defendendi
 omnis adempta erat. Cûm per montium extremitates in
 Macedoniam peruenisset, hostiumque videret instructam

Omen.

Peritia.

aciem, Nasicæ hortanti vt statim eos aggrederetur, Face-
 rem, inquit, si tua essem ætate. sed me diuturna experientia
 docuit non inire pugnam ex itinere aduersus exercitū suis
 dispositum ordinibus. Victo Perseo cum pro gratulatione
 victoriæ conuiuia exhiberet, Eiusdem dicebat esse peritiæ
 exercitum hostibus valde terribilem, & amicis conuiuium
 admodum iucundum reddere. Cum Perseus captus duci in
 triumpho recusaret, In tua, inquit, hoc est potestate. nimi-
 rum ei facultatem consciscendæ necis largiens. Poritus in-
 numerata pecunia, nihil quicquam de ea ipse accepit, genero
 duntaxat suo Tuberoni patefam argenteam quinq; pondo
 appendentem virtutis præmium eximium dedit. quam
 primam argenteam supellectilem in Æmiliam domum ve-
 nisse ferunt. De quatuor filiis suis iam antè duos adoptan-
 dos tradiderat. reliquorum quos domi suæ retinuerat alter
 quinq; ante triumphum diebus vitam cum morte commu-
 tauit, annos natus XIV. altet quinto post triumphum die,
 anno ætatis XII. Progressus in publicum, populo calamita-
 tem eius lugente, Nunc, inquit, patriæ metuere demum
 desino, postquam fortuna quæ felicitatem calamitatibus
 solet compensare, in meam incubuit domum, eiusq; clade
 prosperos reip. successus vltæ est.

In luxum.

CATO maior ad populum verba faciens, intemperan-
 tiam eius & luxum perstringens aiebat, Difficile est loqui
 ad ventrem auribus carentem. & mirari se, quomodo salua
 possit esse vrbs, in qua plurtis vendatur piscis quam bos. Ali-
 quando imperia mulierum in viros nimis quam vfitata in-
 cessens dixit: Omnes homines mulieribus imperant, nos
 omnibus hominibus, nobis mulieres. Aiebat malle se nul-
 lam pro beneficio collato gratiam adipisci, quam ob deli-
 ctum non dare poenam. omnibusq; se peccantibus, se vno
 excepto, ignoscere. Instigans magistratus ad imponenda
 fontibus supplicia, dicebat, Eos qui male agètes prohibere
 possent, neq; id facerent, eorū flagitiis assentiri. A dolescen-
 tibus erubescitibus aiebat magis se delectari, quam pal-
 lentibus. Odisse se affirmabat militem qui inter deambulā-
 dum manus, in pugna pedes moueret: & qui clarius sterte-
 ret, quam in congressu pugnæ vociferaretur. Pessimum esse
 principem, qui regere seipsum nequirit. Vnumquenque
 seipsum maxime reuereri debere: nunquam enim esse sine
 seipso.

seipſo. Cum videret multis poſitas ſtatuas, Malo, inquit, homines quærere cur Catoni non ſit poſita ſtatua, quam cur ſit. Parcè uſurpare poteſtate ſua iubebat potentes, vt liceret eam ſemper habere. Qui virtuti honorem detraherent, eos aiebat virtutem adoleſcentiæ adimere. Magiſtratum aiebat & iudicem debere neque opus habere exhortatione ad iuſte, neq; pati exhortando ſe permoueri ad iniuſte agendum. Iniuſte facta vt autori non ſint, omnibus tamen eſſe periculofa. Hortabatur ſenes, ne ſeneſtuti cui a-

10 niàs multa adeſſent incòmoda, turpitudinem à vitiiſ proficiſcentem ſuperadderent. Iratum ab inſano tempore duntaxat diſſerre. Minime inuideri iis, qui fortunam æquo animo & moderate ferrent. non enim nobis, ſed iis quæ circa nos ſunt, inuideri. Qui ridiculis rebus ſeriam impende-

15 rent operam, eos aiebat in rebus ſeriis fore ridiculos. Honeſtas actiones, ne earum fama eſſlueret è memoria, cõfirmandas aliis eſſe honeſtiſ actionib. Reprehendebat ciues, quod magiſtratus ſemper iisdem deferrent, in quiens: Aut magiſtratum gerere putatis rem eſſe non magni precij, aut

20 paucos eſſe ea dignos. Qui agrum mari vicinum vendiderat, mirari ſimulabat ſe, quod mari eſſet valentior. quæ enim mare vix illuue prolueret, ea eum nullo negotio abſorpiſſe. Cenſuram ambiens, cum cæteros videret rogare

25 populũ & adulari, ipſe vociferatus eſt populũ opus habere acri medico & magna purgatione: nõ itaq; blandiſſimum, ſed inexorabilem aliquem & ſeueriſſimum eſſe deligendũ. hæc dicens, præ omnibus eſt cenſor reuocatus. Docens

30 Bellum gerens aduerſus Bœotis ſtoui accolas, cum ob hoſtium multitudinem in discrimine verſaretur, & Celtiberi paciſcentes CC. talentorum mercedem auxilia promitterent, Romani non ſinerent eum hanc barbaris hominibus promittere: Erratis, inquit. ſi enim vincemus, non de no-

35 ſtra, ſed hoſtium pecunia perſoluemus: ſi vincamur, neque qui exigat erit, neq; à quo exigatur. Cum autem plures cepiſſet vrbes, quam dies in hoſtico egiſſet, (vt ipſe de ſe proficetur) nihil tamen præter cibum & potum inde ſe accipiſſe ait. Militibus viricim libram argenti largitus, præſtare dicit multos à militia cum argento, quam paucos cum

Honor.

Ira.

Salſe.

auro redire. ducum enim nihil præter gloriam debere in
provinciis augeri. Militiæ quinque habebat famulos. quorū
vnus cum duo emisset mancipia, neque res Catonem latuisset,
antequam in conspectum domini veniret, suspendio vitam
sibi ademittit. Rogatus à Scipione Africano ut Achæis
exulibus opem ferret, reditum in patriam flagrantibus, præ-
se tulit nihil se istud curare negotium. In senatu autem mul-
tis ea de re habitis sermonibus, surgens: Perinde, inquit, ac
si deesset quod ageremus, sedemus hic disputantes de Græ-
cis senibus, à nostrisne ij, an verò ab iis qui isthic sunt vespil-
lonibus debeant efferi. Scripserat Postumius Albinus hi-
storiam Græco sermone, veniamque à lectoribus petebat.
quem subfannans Cato, Dandam ei veniam aiebat, si de-
creto Amphictionum coactus scripisset.

SCIPIONEM iuniorem tradunt LIV. quos vixit, an-
nis, nihil emisse, nihil vendidisse, nihil ædificasse. atque in
tantis opibus non nisi XXXIII. argenti, duo auri pondo
eum reliquisse: cum quidem Carthagine potitus fuisset, &
magis quam vllus alius imperator milites collocupletasset.
Polybij autem præceptum seruans, operam dedit, ne prius
è foro discederet, quam aliquem compellantium quocūq;
modo sibi familiarem amicūq; faceret. Iuuenis etiam nū-
tantam de se fortitudinis & prudentiæ opinionem excita-
uit, ut Cato maior interrogatus de militantiibus ad Cartha-
ginem quid sentiret, inter quos etiam Scipio erat, de hoc
pronunciârit,

Amicitia.

*Odysf. v.
495.*

Iste sapi solus: reliqui velut Sombra Sagantur.

Cumq; ab exercitu Romam venisset, ad summam rei gerē-
dæ populus eum vocauit, non studio ipsi gratificandi, sed
quod eius opera facile citoque se Carthaginem capturos
sperarent. Cum iā intra muros Carthaginiis venisset, & Car-
thaginenses ex arce se defenderent, ac mare inter castra i-
ppius & arcem non esset profundum: consulente Polybio ut
ferreos murices spargeret, aut tabulis vada consterneret cla-
uos eminentes habentibus, ne transire hostes ad oppugnā-
dum vallum possent, respondit: Ridiculum esse capris mu-
ris intra urbem progressos hoc iam agere ne cum hoste sit
pugnandum. Cum inuenisset eam urbem repletam statu-
is donariisque Græcanicis è Sicilia adiectis, edixit ut è singu-
lis urbibus venirent qui dignoscerent suaque auferrent.

*Liberali-
ter.*

Nihil

Nihil quicquam suorum quenquam passus est vel liberum vel seruum de præda accipere, ac ne emere quidem, omnib. direptioni vacantibus. C. Lælio amicissimo suo in petitione consularis operam nauans, è Pompeio (putabatur is tибicinis esse filius) quæsiuit, an ipse quoque cōsulatum esset petiturus. respondit is, neque se ambiturum, & comitia cū Lælio obiturum, eiusque petitioni studio opitulaturum. Hoc illi credentes, decepti sunt, renuaciatumque est Pompeium in foro circumire ac prænsare ciues. Tum reliquis stomachantibus, ridens Scipio: Nostra, inquit, stultitia hoc fit, qui quasi non homines, sed deos precaturi iam dudum moras necimus expectando tibicinem. Certamen erat ei in petitione censuræ cum Appio Claudio, qui cum diceret, se omnes ciues nominatim compellere, Scipione

15 fere omnes ignorate: Vera, ait Scipio, dicis. non enim mihi cura fuit multos nosse, sed à nemine ignorari. Et cum esset Romanis bellum aduersus Celtiberos, se competitoremque legatos aut tribunos militum mitti ad exercitum postulauit, belligerantibus de vtriusque virtute sententiam te

10 stimoniumque laturis. Censor creatus, adolescenti equum ademit, qui quo tempore Carthago obsidebatur, instructa sumtuosa cœna, placentam mellitam ad eius vrbs formam confectam, & Carthaginis nomine insignitam, diripiendam conuiuis proposuisset. & quærenti eum equo multata

25 retur, Quia, inquit, me prior Carthaginem diripuisti. C. Licinium videns accedere, Scio, inquit, hunc peierasse. quia autem nemo accusat eum, non possum ipse auctor iudexque simul esse. Misit à senatu tertium, vt ait Clitomachus,

Vt multorum hominum mores ac iura cōsideret,

30 vrbesque, gentes, & reges inuiseret: vt Alexandriam peruenit, egressus est naui, processitque cooperto capite. circum vero cursitantes Alexandrini rogauerunt vt retegeret faciē, desiderioque eius videndi captis spectandam præberet: vocemque & plausum eo impetrato sustulerunt. quorum am-

35 bulationem cum rex ob ignauiam & molliciem corporis ægre magno nisu æquaret, Scipio Panætio in aurem insuffurauit: iam nunc Alexandrini fructum nostræ peregrinationis ceperunt, qui propter nos regem viderint deambulantem. Vnum omnino ea in legatione habuit de amicis comitem Panætium, seruos quinque. de his vno in peregrinatione

natione mortuo, alium nolens emere, Roma acciuit. Numantinos cum insuperabiles putat et populus, qui multos iam Romanos duces vicissent, Scipioni secundum consulum detulit, eius belli gerendi gratia. Cum autem multi nomina sua ei militiæ darent, inhibuit hoc senatus, desertam fore isto pacto Italiam dicens. sed & pecuniam quæ ad manum & parata erat sumere eum non passi sunt, & redditus vectigalium ei destinauerunt, quorum nondum appeterat tempus. Ad hoc respondit Scipio, Pecuniæ sibi de suo & amicorum facultatibus fore satis. id vero reprehendit quod de militibus erat decretum. quod diceret bellum graue esse, si quidem ob fortitudinem hostium toties victi essent Romani, contra tales: sin ob ignauiam ciuium, militibus talibus gerendum. Vt venit ad exercitum, multum ibi confusionis, intemperantiæ, superstitionis, luxusq; reperit. Itaque ariolos, sacrificulos, lenonesq; statim exturbauit, & omnia iussit amouere vasa, demtis olla, veru, & figlino poculo, argenteorum poculorum nullum duabus libris maius permittit habere volentibus. lauacro interdixit, qui inungerentur quenq; à seipso fricari iussit, quod diceret iumentis fricante opus esse, quia manibus ipsa carerent. Prandere iussit obsonium nullo igni coctum, in cœna accumbentes edere panem aut pultem simplicem, & carnem elixam siue assam. ipse sago amictus nigro obambulauit. lugere se iniquiens turpitudinem exercitus. Cum incidisset in Memmij cuiusdam tribuni militum iumenta, quæ gemmis ornata ac Thericlea gestabant pocula, Talis, inquit, cum sis, mihi patriæq; te ad xxx. dies, tibi ipsi per omnem vitam reddidisti inutile. Alij clypeum ostentanti præclare ornatum, Clypeus quidem, inquit, ð adolescens pulcher est: cæterum Romanum virum magis decet in dextra sua fiduciam habere, quam in sinistra collocatam. Vallum tollenti, & admodum se premi dicenti, Non iniuria, inquit. ligno enim huic magis fides quam gladio. Videns coniunctam cum insania hostium temeritatem, dicebat se tempore securitatem redimere. bonum enim imperatorem, iridem vt medicum ad malum curandum vltimo demum loco ferrum adhibere. nihilominus tamen suo tempore adortus Numantinos fudit. Quo tempore senioribus pulsos culpantibus quod eos fugissent. quos toties in fugam coniecissent, ferunt quen-

*Disciplina
militaris.*

*Causa im-
peratoris.*

quendam Numantinorum dixisse, Oves quidem eandem esse, atque antea, sed alium habere pastorem. Capta Numantia, acto secundo triumpho, de senatu & sociis in contentionem venit cum C. Graccho. ibi cum indignabundus 5 populus pro rostris dicenti tumultu facto obstreperet: Nūquam, inquit, me exercituum conclamantium perterruit vociferatio, nedum conuenarum fremitus me percellat, quorum nō matrem esse, sed nouercam Italiam noui. Gracchoque cum suæ factionis hominibus clamante, Interficiendum esse tyrannum, Merito, inquit, patriæ bellum facientes me prius sublatum volunt. Roma enim Scipione incolumi cadere non potest, neque viuere Scipio Roma euerſa.

CÆCILIVS METELLVS cum de castello munito op- 15 pugnando deliberaret, centurioni dicenti decem duntaxat amissis viris eo potiturum, Visne inquit, vnus ex illis decem tu esse? Interrogatus à quodam iuvene centurione quid esset factururus, respondit, Se tunicam suam, si sui eam sibi conſciam conſilij putaret, exuturum & crematurum. Scipionis, 20 cum quo viuus inimicitias exercuerat, mortem grauitur moleſteq; tulit, filiosque suos subire feretro eius portando iussit. diſſeque dixit gratias se agere Romæ causa, quod alibi non exſtiterit Scipio.

C. MARIVS obscuro natus loco, gestis militiæ reb. cum 25 se ad honores in republica capeſſendos contuliſſet, ædilitatem maiorem ambiuit. videntſq; se eam nō impetraturum, eadem die minorem petiit. paſſusque repulſam, tamen de prima inter Romanos dignitate non deſperauit. Varices in vtroque crure cum haberet, ſecandas eas medico præbuit: 30 alteriusque ſectionem ſolutus, abſque vllō gemitu, & ne contractis quidem ſuperciliis ſuſtinuit. ad alterum tranſeuntem inhibuit, non eſſe inquiens remedium iſto dignum dolore. Alterum ipſo gerente conſulatum, Luſius ſore natus ipſius, vim adoleſcentis cuiuſdam Trebonij militantis pudicitæ intentarat, eratque ab eo interfectus. Ac- 35 cuſatus a multis Trebonius, nihil inſiciatus cædem tribuni, cauſam protulit atque demonſtrauit. Iuſſit Marius coronam, quæ ob res præclare geſtas donari ſolet, aſſerri, eaque Trebonium ornauit. Oppoſuerat Teutonibus caſtra loco aquæ inopi. & dicentibus ſe ſitire militibus, demon- ſtrans

*Dura.**Arcanum.**Magnus animus.**Prudens patientia.**Iuſte.*

strans amnem prope vallum hostium decurrentem, Isthinc, ait, peti a vobis potest potus sanguine vernalis. Orauerunt itaq; milites vt eo duceret, sanguine ipsorum adhuc humido, necdum ob stum concreto. Bello Cimbrico Camertes viros cito ob rem bene gestam vniuersos ciuitate Romana donauit, nullius legis beneficio. reprehendentibusq; factū respondit, se præ armorum strepitu leges non potuisse exaudire. Bello ciuili fossa cinctus & oppugnatus, tolerauit omnia idoneam operiens occasionem rei gerendæ. Vbi quidem Popedio Siloni (erat is hostium dux) dicenti, si es, Marii, magnus imperator, descende & prælio decerne: respondit: Immo tu si magnus es imperator, cogito me inuitum decerrare.

*Leges.
Bellum.*

Strategema.

LVTATIVS CATVLVS bello Cimbrico cum haberet castra ad flumen Athesin, suiq; barbaros transitum moliri cedenentes retro cederent: videns fugam se inhibere non posse, ad primos aufugientium ordines celeriter se contulit: ne fugere hostem sui, sed ducem sequi viderentur.

SYLLA cognomento Felix, hæc duo maxima fortunæ munera putauit, Amicitiam Metelli Pij, & Quod non deleuisset Athenas, sed vrbi pepercessit.

C. POPILLIUS à senatu litteras Antiocho attulit, quæ cum ex Aegypto iuebant exercitum abducere, neque regnum pupillorū Ptolemæi vita defuncti sibi vindicare. Accedens per castra, eminus ab Antiocho comiter salutatus, non reddita salute epistolam tradidit, qua lecta cum delibere ratione habita responsurum se rex diceret, palmite Popillius orbem circa eum descripsit, inquit: Hic ergo stans de libera & responde. Omnibus magnitudine hominis perculsis, cum Antiochus profiteretur se ex sententia Romanorum acturum, ita demum regem salutauit amplexusque est Popillius.

*Maiestas
P.R.*

LVCVLLVS in Armenia cum decem grauis armatura militum millibus & mille equitibus contra Tigranem cōtendebat, instructum c. L. millium exercitu: idq; pridie Nonas Octobris, qua die Cimbrici antè copias Cæpionis deleuerant, dicente tum quodam, istam diem abominari Romanos & formidare: pugnemus ergo, inquit, hodie strenue, vt diem quoque ex nefasta & tristi festam lætamque Romanis redigamus. Cumque à cataphractis maxime sibi metuerent

*Omen re-
futurum.*

rent

rent milites, bono eo esse iussit animo. plus enim in spoliandis iis fore laboris, quam in vincendo. Primus ad tumulum aggressus, cum motum videret barbarorum, exclamavit. Vicimus δὲ commilitones. nulloque subsistente persequens hostem, quinque duntaxat Romanorum amisissis, ultra c. millia hostium interemit.

Cn. POMPEIUM Romani tanto profecuti sunt amore, quanto patrem odio. Adolescens totum se Syllæ partibus addixit, nulloque etiamnum gesto magistratu, neque in senatum allectus, multos per Italiam conscripsit milites. & vocanti ad se Syllæ, respondit, Non se sine spoliis & nullo facto sanguine imperatori suum monstraturum exercitum. neq; ad eum ante accessit, quam hostium ductores multis vicisset pugnis. Missus deinde in Siciliam legatus, inaudiuit milites in itinere faciundo sæpe euagari, vimq; hominibus facere, & prædâs auertere. Igitur eos qui temere oberrabant & circumcurſitabant, suppliciis compescuit. A se autem missorum gladiis sigilla imposuit. Mamertinos, quod ab aduersariis stetitissent, vniuersos neci dedere constituerat. Tum Sthenis, qui orator ea in ciuitate principatum tenuerat, iniuste agere Pompeium dixit, qui ob vnum fontem multos innocentes vellet occidere. se solum in culpa esse qui amicis persuasisset, inimicosq; vi adegisset ad Marianam factionem defendendam. Miratus Pompeius hominẽ, gratiam se delicti facere Mamertinis pronunciauit, talem secutis virum, qui patriam sua vita haberet priorem. ignouitq; & ciuitati & Stheni. Cum traiecisset in Africam aduersus Domitium, eumq; magno superasset prælio, salutatús ab exercitu imperator, negauit se hoc ornamentum accepturum, recto adhuc stâte hostium vallo. itaq; milites, quãquam imbre largo incumbente, castra hostium diripuerunt. Reuersum Sylla cum aliis honoribus benigne affecti, tum primus Magnum cognominauit. triumphum autem petenti negauit, quod nondum esset in senatum receptus. Ad hæc Pompeius iis qui aderant dixit, Ignorare Syllam, quod plures orientem Solem adorent, quam occidentem. quo audito Sylla exclamauit, Triumphet. Seruilius tamen vnus ex optimatibus indigne id ferebat, multique militum triumpho reclamabant, dona quædam exposcentes. Vbi quidem Pompeio dicente, Omisſum potius à se iri triumphum, quam

*Virtuti
premiũ
datum.*

*Magnani-
me.*

Humanitas.

Senectus.

quam ut militibus adlaretur, dixit Seruilius: Nunc demum se intelligere, esse Pompeium reuera magnum, triumphoque dignum. Moris Romani erat, ut equites qui constitutum legibus tempus militassent, equos in forum ad censores adducerent, ibique quoties & sub quibus meruissent ducebantur, enarrarent. Proinde consularum gerens Pompeius, equum ipse ad censores Gellium atque Lentulum deduxit: interrogatusque pro more, Omnesne obiuisset militias, respondit: Omnes, & quidem sub me ipso imperatore. In Hispania nactus scrinia epistolarum Sertorij, in quibus multæ erant principum virorum literæ nouandarum rerum & conuellendi præsentis reipublicæ status causa Sertorium Romam euocantium: omnes eas combussit, resipiscendi largiens corrigendique occasionem malis. Phraathi Parthorum regi missis ad ipsum internunciis petenti ut Euphrate limite ueretur, respondit Romanos ius potius pro termino habituros. L. Lucullus post obita imperia voluptatibus sese luxuriose tradiderat, Pompeiumque vituperabat, qui aliena ætate negociis sese implicaret. ad hæc Pompeius, Magis aiebat alienum esse a senio luxuriare, quam gerere reipublicam. Agrotanti medicus consuluerat ut turdo uesceretur nullus autem poterat inueniri, quod anni tempus erat ab eorum captura alienum. quidam inuentum iri aiebat apud Lucullum, qui per annum eos aleret. Ergo dicebat, nisi luxuriaret Lucullus, uiuere Pompeius nequiret: iussuque ualere medico, uisus est re facile parabili. Cum Romæ ingens frumenti obortæ esset caritas, creatus uerbo quidem annonæ procurator, re ipsa dominus terræ marisque, in Africam, Sardiniam, Siciliamque nauigauit, magnaque uis frumenti congesta, Romam properauit. Existente autem graui tempestate, & gubernatoribus trepidantibus, primus nauim conscendit, euellique mandato anchoram exclamauit, Nauigare necesse est, uiuere non est necesse. Detestatio eius cum Cæsare diffidio, Marcellino cuidam, qui euectus a Pompeio, studiis mutatis ad Cæsarem transuerat, multa in senatu contra ipsum dicitur: Non te, inquit, pudet Marcelline mihi conuicium facere, qui te in tuto loquentem, de famelico uomentem fecerim? Catoni acerbe ipsum reprehendenti, quod sibi sapienter uero prædicenti Cæsarem augeri potentia ad detrimentum popularis status reipublicæ non aduertisset animum, respon-

respondit: Tua consilia magis à diuinatione, mea ab amicitia proficiscerentur potius. De se ipso autem libere hoc prædicabat, omnem magistratum se & occipisse sua, & deposuisse aliorum opinione citius. A Pharsalica pugna in Ægyptum fugiens, è trimi sua transiturus in piscatoriæ cymbam à rege missam, conuersus ad uxorem & filium aliud nihil dixit, quam Sophoclea ista:

*Etenim tyranni quisquis intrat in domum,
Fit seruus eius, liber etsi uenerit.*

10 Transgressus, cum gladio feriretur, semel tantum ingemuit, nullaque emissa voce caput obuoluit veste ac procubuit.

CICERO orator, cum cognomen eius exagigaretur dictis, amicique hortarentur ut id mutaret, dixit se Cicero nis nomē effecturum Catonum, Catulorum, Scaurorumque;

15 nomine illustrius. Poculum porro autem dñs dedicās, præ nomen suum nomenque litteris insculptis, cognomen *Fiducia* *suū.*

20 altum Ciceronis cicere cælato indicauit. Oratores qui altum clamarent, dicebat ob imperitiam dicendi ad vociferationem, sicut claudos ad equum confugere. Erat Verri filius, qui in flore ætatis pudicitiam suam male custodiuerat.

Ei Verri Cicero, molliciem sibi exprobranti, ac cinædum appellanti: Nescis, inquit, filius esse intra fores conuiciandam. Metello Nepoti dicenti, plures testimonio tuo perdidisti, quam patrociniū seruasti, respondit: Quia enim plus

25 mihi fidei est quam facundiæ. Eidem interroganti quo patre natus esset, Tua, inquit, mater fecit ut tibi difficilius esset respondere sic interrogato. Erat enim ea impudica, Metellus autem leuis & inconstans atque cupiditatibus obsequens. Hic cum Diodoto, quo oratoriæ artis doctore vsus

30 erat, coruum lapideum in monumento statuisset, dignam ei relatum gratiā Cicero dixit, quod is volare Metellum, non dicere docuisset. Audito Vatiniū inimicum suum, hominem alioqui prauum, mortuum esse, cum postea uiuere eum cognouisset, Male, inquit, pereat, qui mentitus

35 est male. Cuidam qui domo Afer putabatur, dicenti non audire se ipsum dicentem, Atqui, inquit, aurem habes foraminis non expertem. Quodam in iudicio Popiliū Corram ad perhibendum testimonium vocauerat, qui se iureconsultum profitebatur, homo indoctus & ineptus. is cum nihil se scire diceret. Putas fortassis, ait, de iure te interrogati,

terrogari. Hortensio oratori, qui accepta mercedis loco à Verre Sphinge aurea, sibi obscurius aliquid dicenti se anigmatum soluendorum imperitum esse aiebat, respondit: Atqui Sphingem domi habes. Voconio occurrens tribus filiabus deformissimis comitato, placide dixit:

Phæbo olim non sinente hic seuit liberos.

Cum Faustus Sullæ F. propter aris alieni magnitudinem proscripsisset se auctionem facturum suorum bonorum: Hanc, inquit, magis probo, quam paternam proscriptionē. Otto inter Cæsarem & Pompeium dissidio, dixit Nosse 10 quem fugere, ignorare quem sequi debeat. Pompeium reprehendit, quod urbem deseruisset, ac Themistoclem potius quam Periclem esset imitatus, rebus non illius, sed huius tempestrari similibus. Ad Pompeium cum venisset, ducereturq; pœnitentia, interrogatus ab eo ubi Pisonem generum suum reliquisset, Apud socerum, respondit, tuum. Et cum quidam qui à Cæsare ad Pompeium desciverat, præ festinatione se equum reliquisse ibi diceret: melius eum equo suo quam sibi consuluisse dixit. Renuncianti Cæsaris amicos esse vultu tertrico, Ais, inquit, eos Cæsari bene velle. Post 20 Pharsalicam pugnam cum fugisset Pompeius, & Nonius quidam septem adhuc adesse aquilas diceret, ideoque bene sperandum, Recte, inquit, moneres, si aduersus graculos esset pugnandum. Cæsar rerum potitus cum deiectas Pompeij statuas erigeret honorifice, Hoc, inquit, facto suas 25 Cæsar figit. Tantum vero bene dicendo studuit, tantique eam rem duxit, ut cum causa ipsi oranda esset coram centumviris, dieq; appetente Eros seruorum vnus nunciatum in sequentem diem differri iudicium, hunc libertate donauerit.

C. CAESAR adolescens dum Syllam fugit, incidit in piratas, primumq; exigentes summam pecuniæ derisit, quod ignorarent quem cepissent, duplumq; eius daturum se promisit. Deinde habitus in custodia dum cogeret pecuniam, mandauit eis ut silerent, seque sinerent dormire. orationes 35 etiam & poemata scribebat, ipsisq; recitabat, & non admodum laudantes, stupidos barbatosque appellabat, ac suspensurum se eos per risum minabatur, quod & fecit paulo post. allata enim qua se redimeret pecunia dimissus, viros nauesque ex Asia collegit, latronesque correptos in cruces egit.

- egit. Romæ cum Catulo principe in ciuitate viro de pontificatu maximo certans, patri progressurum in campum ad fores vsq; comitanti, Hodie, ait, aut pontificem maximum aut exulem habebis filium. Pompeiam vxorem dimiserat, quam corruptam à Clodio esse rumor ferebat. quo nomine cum Clodio esset dictus dies, citatus ipse testis nihil de ea sinistri dixit. & interroganti actori, cur ergo nuncium vxori remisisset, respondit: Quia Cæsaris vxorem etiam criminis puram oportet esse. Res Alexandri gestas legens, fleuit, dixitq; amicis. Quo natu Alexander Darium vicit, ego adhuc nihil egi. Oppidulum in Alpibus transiens nullius nominis, amicis quærentibus an ibi quoque tumultus & contentiones essent de principatu, meditatus aliquantulum: Mallem, inquit, hic primus esse, quàm Romæ secundus. *Fama.*
- 10 Audacia & magna facinora facienda aiebat, non delibèranda. & è Gallia prouincia contra Pompeium proficiscens, traiccto Rubicone flumine, Omnis, inquit, iacta esto alea. Cum Põpeius Roma ad mare fugisset, Metellus qui ærarij curam gerebat, volentem ipsum inde pecuniam sumere, *Ambitio.*
- 20 prohibuit, occlusitq; ærarium. ei mortè minatus est, cõsternatoq; Hoc, inquit, mihi, ò adolescens, difficilius est dicere quam facere. Militibus ipsius Brundisio tarde ad Dyrrachium transfuchentibus, omnibus ignorantibus lembum conscendit, conatusq; est mare traiicere. cum vero nauiculam fluctus pœne obruerent, aperiens sese gubernatori exclamauit: Fide fortunæ, sciens te Cæsarem vehere. prohibitus tamen est transmittere tempestatis violentia, & concursu militum ægerrime ferentium, quod ipsis non confidens alium exspectaret exercitum. Cõmissa pugna cum vicisset
- 30 Pompeius, neque persequeretur victoriam, sed in castra reduceret, dixit Cæsar: Hodie victoria erat penes hostes, sed non habent qui vincere nouerit. Quod ad Pharsalum Põpeius exercitum instructum stare & exspectare hostem iussit, id Cæsar reprehendebat, vehementiam & impetum militum qui sit cursu cum quodam quasi furore in hostem tendentibus, eum eneruauisse dicens. Pharnacem Ponticum primo accessu cum superasset, ad amicos scripsit: Veni, vidi, vici. Scipione in Africa pulso victoq; cum Cato sibi necem consciuisset: dixit inuidere se Catoni mortem, quando is sibi salutem inuidisset. Male suspicantibus de Antonio quibusdam

bustam & Dolabella, & ab iis ut sibi caueret monentibus; Non hos, inquit, metuo ignauos & pingues, sed graciles istos ac pallidos, Brutum monstrans & Cassium. In cœna sermone incidente quodnam mortis genus esset optimū, respondit Inopinatum.

CAESAR, qui primus Augustus est cognominatus, adolescens etiamnum Antoniū reposebat millies sestertium, quam pecuniam ex Iulij Cæsaris interfecti domo is abstulerat: cupiebat enim persoluere Romanis legatum Iulij, viri tum denarios LXXV. Antonio autem pecuniam detinente, impiumque si saperet abstinere hac postulatione iubente, hæreditatem paternam proscripsit ac vendidit, legatoque persoluen- do benevolentiam sibi, odium ciuium Antonio parauit. Rymetalces Thracon rex ab Antonio ad ipsum defecerat, societatemque hanc immoderate in cõuiuiis odiosequi iactabat. itaque Augustus cuidam reliquorum regum propinans dixit: Ego proditionem amo, proditores non laudo.

Proditor.

Cum Alexandrini vrbe capta acerbissima quæque expectarent, consensu tribunali Arium Alexandrinum iuxta se statuit, vrbiq; se parcere dixit: primum ob eius magnitudinem atque pulcritudinem, deinde propter autorem eius Alexandrum, denique in gratiam amici sui Arii. Erotem suū in Aegypto procuratorem audiens coturnicem quæ in pugna omnes vinceret, insuperabilisq; esset, emisit atque comedis- se, acciuit, & inquisitum: falsumque malo clauis affigi iussit. Siciliae procuratorem Arium loco Theodori constituit: cumque ei quidam libellum exhibuisset, in quo scriptum erat: Caluus, aut fur est Theodorus Tarfensis, quid tibi videtur? subscripsit, Videtur. à Mæcenate, qui cum vitam agebat, quod o-

Senere.

tannus in nataliciis dono accipiebat pateram. Athenodoro philosopho domum redeundi ob senectutem petenti veniam, concessit. qui cum valedicens ei hæc verba protulisset: Cum irasceris, Auguste, nihil ante vel dixeris vel feceris, quam tecum xxv orationis elementa repetieris: manu eius arrepta Augustus, etiamnum, inquit, tua mihi opus est præsentia, ac per totum porro annum secum detinuit, Silentij, in quiens, tutum esse præmium. Audito Alexandrum, cum annos natus xxxii pleraque subegisset, anxium fuisse de materia agendi ad reliquum tempus: Miror, inquit, Alexandrum non existimasse maioris esse operæ imperium par-

Ira.

Silentium

tum

rum bene constituere, quam parare. Lata de adulteris lege
 in qua de reorum eius flagitij iudicio & supplicio erant om-
 nia definita, postea in adolescentem, qui cum Iulia adul-
 terium commisisse dicebatur, iratus irruit, manibusq; eum
 5 pulsavit, qui cum exclamaret, Legem tulisti ô Cæsar: ita pœ-
 nitudine est correptus, vt cœnam ea die recufauerit. C. Cæ-
 sari filiæ suæ filio, cum eum in Armeniam mitteret, preca-
 tus est à diis gratiam Pompeij, audaciam Alexandri, fortun-
 nam suam concedi. Romanis autem se imperij sui heredem
 10 relicturum dixit, qui nunquam bis vna de re consultauerit:
 Tiberium innuens. Tumultuantes iuuenes qui in honore
 erant volens compefcere, cum non animum aduerterent,
 sed obstreperent: audite, inquit, iuuenes senem, quem iuue-
 nem senes audierunt. Quod peccasse aliquid videbatur
 15 populus Atheniensis, ab Aegina scripsit ad eum: Existimo *Humani-*
 non vos fallere me irasci vobis: alioqui enim non exegissem *cer.*
 hyemem Aeginæ. aliud nihil vel dixit eis vel fecit. Cum v-
 nus de Euryclis accusatoribus effusus libertate dicendi &
 ad fastidium vsq; vsus, ad hæc verba prolapsus esset: Si hæc ti-
 20 bi, Cæsar, non videntur magna, recitare eum mihi iube se-
 ptimū Thucydidis. iratus Augustus eum se inde auferre iul-
 sit. audiens autem esse eum de Bravidæ posteris superstitem,
 acciuit verbisq; mediocriter castigatum dimisit. Pisone do-
 mum à fundamentis vsq; ad summum tectum accurate exæ-
 25 dificante: Animum, inquit, exhilaras meum: ita ædificans,
 ac si Roma sit futura sempiterna.

PLVTARCHI ΑΠΟΡΗΤΗΓΜΑΤΑ

ta Laconica,

30

Gasicles Lacedæmoniorum rex cuidam miranti
 quod auditionis alias studiosus Philophanem
 tamen sophistam non admitteret, respondit se
 debere eorum esse discipulum, quorum etiam fi-
 35 lius esset. Idem interrogatus quomodo princeps absq; sti-
 patoribus esse posset rurus, respondit: si subditis ita impera-
 ret, vt pater filiis. *Tutum im-*
perium.

AGESILAVS magnus ille forte quodam in conuiuio
 magisterium nactus, pincernæ interroganti quantum cui-
 que conuiuarū vini iuberet apponi: Si multum, inquit, vini